

Nr 159.

Ankom till riksdagens kansli den 8 juni 1934 kl. 5 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till bekämpande av arbetslösheten m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e och 4:e avd.)

I den till riksdagen den 3 januari 1934 avlätna propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1934/1935 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition, för nämnda budgetår beräkna

dels under femte huvudtiteln, punkt 9, till bekämpande av arbetslösheten ett extra reservationsanslag av 17,000,000 kronor,

dels ock under utgifter för kapitalökning, Fonden för förlag till statsverket, till statliga och statskommunala reservarbeten ett reservationsanslag av 48,000,000 kronor (bil. 3 punkt 2, socialdepartementet).

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avläten, den 9 mars 1934 dagtecknad proposition, nr 235, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för sagda dag, föreslagit riksdagen att

dels under femte huvudtiteln till bekämpande av arbetslösheten för budgetåret 1934/1935 anvisa ett extra reservationsanslag av 9,000,000 kronor;

dels bland utgifter för kapitalökning under rubrik »Fonden för förlag till statsverket» till statliga och statskommunala reservarbeten för budgetåret 1934/1935 anvisa ett extra reservationsanslag av 46,000,000 kronor, att utgå av lånemedel;

dels ock godkänna av departementschefen förordade ändringar i grunderna för ifrågavarande båda anslags användning.

I samband med Kungl. Maj:ts förenämnda proposition har utskottet till behandling förehaft följande motioner, nämligen:

dels två likalydande motioner, väckta, den ena, nr 2, inom första kammaren av herr *E. Sjödahl m. fl.* och den andra, nr 7, inom andra kammaren av herr *E. Frankenberg m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, att hyreshjälp måtte efter behovsprövning kunna utgå även åt arbetslösa, som icke äro familjeförsörjare, samt att anslaget till bekämpande av arbetslösheten genom kontantunderstöd måtte ökas med härför erforderligt belopp;

dels två likalydande motioner, väckta, den ena, nr 107, inom första kammaren av herr *Olof Olsson m. fl.* och den andra, nr 195, inom andra kammaren av herr *A. Vougt m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte medgiva, att ur anslaget till arbetslöshetens bekämpande en summa av förslagsvis 100,000 kronor, enligt grunder som Kungl. Maj:t äger bestämma, får användas till hjälp åt förtjänta svenska konstnärer;

dels två likalydande motioner, väckta, den ena, nr 109, inom första kammaren av herr *Petrus Nilsson m. fl.* och den andra, nr 169, inom andra kammaren av herr *A. Pehrsson* i Bramstorp *m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om föranstaltande av skärpt kontroll över tillämpningen genom statens och kommunernas organ av regler gällande för hjälpverksamhet vid arbetslöshet;

dels två likalydande motioner, väckta, den ena, nr 352, inom första kammaren av herr *J. B. Johansson m. fl.* och den andra, nr 616, inom andra kammaren av herr *A. Lindman m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen i samband med anvisande av anslag dels under femte huvudtiteln till bekämpande av arbetslösheten, dels ock bland utgifter för kapitalökning under rubrik »Fonden för förslag till statsverket» till statliga och statskommunala reservarbeten ville

dels göra vissa av motionärerna begärda uttalanden, avseende anvisning av konfliktberört arbete, arbetslöshetshjälp till i vistelsekommunen icke hemortsberättigade personer, ackordsöverskotten vid reservarbetena samt förhöjning av statsbidrag,

dels ock i övrigt besluta sådana direktiv för den statliga och statsunderstödda hjälpverksamheten vid arbetslöshet, som framgå av ett i motionen I: 352 intaget förslag till ändrad lydelse i vissa delar av kungörelsen nr 446 år 1933 angående statlig och statsunderstödd hjälpverksamhet vid arbetslöshet;

dels en inom andra kammaren av herr *V. Herou m. fl.* väckt motion, nr 183, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta anvisa ett anslag av 5,000,000 kronor, att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för utdelning av brödspannmål eller mjöl till fattiga befolkningsgrupper;

dels en inom andra kammaren av herr *E. Olsson* i Staxäng *m. fl.* väckt motion, nr 185, vari hemställts, att riksdagen vid beviljande av anslag för nästa budgetår till statliga och statskommunala reservarbeten för arbetslöshetens bekämpande ville besluta att medel från detta anslag även må disponeras till nya torrlägningsföretag och upprensning av tidigare utförda sådana i enlighet med i motionen anförda synpunkter;

dels en inom andra kammaren av herr *J. Mårtensson m. fl.* väckt motion, nr 214, vari hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att bestämmelserna om statsbidrag till statskommunala reservarbeten så tillämpas, att det gives större möjligheter för de hårdast skattetyngda kommunerna att i större utsträckning än hittills anordna dylika arbeten;

dels en inom andra kammaren av *samma motionärer* väckt motion, nr 215, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att till 19 § av kungörelsen nr 446 år 1933 måtte fogas följande tillägg, — — — »så ock ogift man eller änking gentemot kvinna, vilken såsom hustru med honom sammanbor»;

dels en inom andra kammaren av herr *E. Lind m. fl.* väckt motion, nr 391, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att 2 och 3 §§ av kungörelsen nr 446 år 1933 skola erhålla följande lydelse:

2 §. De lokala åtgärderna för verksamheten omhänderhavas inom varje

kommun av en arbetslöshetskommitté. Kommunen skall antingen inrätta särskild dylik kommitté eller också uppdraga åt lämplig ordinarie kommunal myndighet att vara arbetslöshetskommitté.

Där med hänsyn till lokala förhållanden så prövas lämpligt, må särskild arbetslöshetskommitté vara gemensam för två eller flera kommuner.

3 §. Arbetslöshetskommittén skall verka för och själv vidtaga åtgärder, vilka inom området för dess verksamhet kunna tjäna till att förebygga arbetslöshet eller mildra verkningarna därav, ävensom för sådant ändamål samarbeta med myndigheter och andra.

Arbetslöshetskommitté bör — — — tillgodo;

dels en inom andra kammaren av herrar *H. Hagberg* i Luleå och *J. Brädefors* väckt motion, nr 400, vari föreslagits, att arbetslöshetskommissionen måtte avskaffas, att nu gällande direktiv måtte avskaffas, att riksdagen i skrivelse till regeringen måtte begära utarbetandet av nya bestämmelser för arbetslöshetspolitiken samt att den principiella grundlinjen för dessa skall vara

1) hjälp åt alla behövande arbetslösa och deras anhöriga,

2) arbeten till avtalsenliga löner samt

3) där kontantunderstöd måste tillgripas, att sådana utgå enligt vissa i motionen närmare angivna principer;

dels en inom andra kammaren av *samma motionärer* väckt motion, nr 401, vari föreslagits, att riksdagen måtte giva ett omedelbart engångsanslag till alla behövande arbetslösa som vinterhjälp uppgående till minst 50 kronor samt dessutom för gift arbetslös hustru 25 kronor och ytterligare 25 kronor för varje barn, att riksdagen måtte härför hänvisa som förslagsanslag 15 miljoner kronor, samt att detta måtte utdelas så snart riksdagen fattat beslut och inte får inskränka den övriga hjälpverksamheten;

dels en inom andra kammaren av *samma motionärer* väckt motion, nr 403, vari föreslagits, att riksdagen måtte besluta att till Internationella arbetarhjälpens centralkommittés förfogande ställa 30,000 ton vete för utdelning till den nödlidande befolkningen i landet. Denna utdelning skulle äga rum i Norr- och Västerbotten, Västernorrland, Stockholm, Västmanland, Blekinge, Bohuslän och Göteborg, där nöden vore värst;

dels en inom andra kammaren av herr *E. Andersson* i Stockholm *m. fl.* väckt motion, nr 411, vari föreslagits, att riksdagen måtte besluta uppdraga åt regeringen att snarast möjligt efter den 1 juli 1934 avveckla arbetslöshetskommissionens verksamhet samt att bekämpa arbetslösheten och dess verkningar enligt i motionen angivna allmänna riktlinjer;

dels en inom andra kammaren av herr *A. Hermansson* väckt motion, nr 599, vari hemställts, att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 235 måtte besluta, att nu gällande bestämmelser angående statlig och statsunderstödd hjälpverksamhet vid arbetslöshet måtte erhålla följande ändrade lydelse:

2 §. De lokala åtgärderna för verksamheten omhänderhavas inom varje kommun av en arbetslöshetskommitté. Kommunen skall antingen inrätta sär-

skild dylik kommitté eller också uppdraga åt lämplig ordinarie kommunal myndighet att vara arbetslöshetskommitté.

Där med hänsyn till lokala förhållanden så prövas lämpligt, må särskild arbetslöshetskommitté vara gemensam för två eller flera kommuner.

3 §. Arbetslöshetskommittén skall verka för och själv vidtaga åtgärder, vilka inom området för dess verksamhet kunna tjäna till att förebygga arbetslöshet eller mildra verkningarna därav, ävensom för sådant ändamål samarbeta med myndigheter och andra.

Arbetslöshetskommitté bör — — — till godo.

23 §. Arbetslöshetskommissionen — — — företagas.

Med stöd av sålunda gjorda undersökningar fastställer arbetslöshetskommissionen reservarbetslönen. Denna bör i regel ej överstiga den lägsta grov-arbetarelön, för vilken arbete i orten kan i avsevärd omfattning beredas, med beaktande jämväl av löneförhållandena inom jord- och skogsbruk, varvid dock skall iakttagas, att lönen icke i något fall skall sättas till lägre belopp än tre kronor och femtio öre för utfört helt dagsverke.

Vid ackordsprissättning — — — klagan ej föras;

dels en inom andra kammaren av herr *K. Kilbom m. fl.* väckt motion, nr 617, vari föreslagits, att riksdagen måtte *utöver* den i propositionen nr 235 äskade summan besluta anvisa ett belopp av 75,000,000 kronor för hjälpverksamhet bland de arbetslösa;

dels en inom andra kammaren av herr *G. Johnsson* i Kalmar *m. fl.* väckt motion, nr 618, vari föreslagits, att riksdagen må besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om tillägg till 5:e och 7:e §§ i kungörelsen nr 446 1933 av innebörd att ledamotskap av arbetslöshetskommitté respektive revisor skall likställas med vad i § 15 i lagen om kommunalstyrelse på landet finnes stadgat;

dels och slutligen en inom andra kammaren av herrar *H. Hagberg* i Luleå och *J. Brädefors* väckt motion, nr 619, vari föreslagits, att anslaget till reservarbeten måtte höjas till 100 miljoner kronor, att lönerna vid dessa måtte utgå i enlighet med vad som i kollektivavtal fastställts för liknande arbeten samt att till kontantunderstöd måtte anvisas 50 miljoner kronor, varvid alla arbetslösa, som anmäla sig till arbetslöshetskommittéerna, och där ej lämpligt arbete kan beredas, per dag erhålla ett kontantunderstöd, som motsvarar de dagersättningar vilka föreslagits i motionen II:400.

Allmänt uttalande.

Utskottet. Såsom av den framlagda finansplanen framgår förefunnos vid statsverkspropositionens avlåtande vissa tecken på en gynnsammare konjunkturutveckling inom näringslivet såväl i utlandet som inom vårt eget land. Huruvida de tidstecken, som sålunda då förmärktes, och den i vissa hänseenden förmånliga utveckling, som ägt rum under de senaste månaderna, tillkännagiva ett verkligt omslag i konjunkturerna och komma att följas av en stadigvarande förbättring torde ännu vara för tidigt att med större säkerhet bedöma. Glädjande är

dock att konstatera, att en ökning av arbetstillfällena inom näringslivet nu skett och att den minskade arbetslösheten inom landet synes vara icke endast en tillfällig säsongföreteelse. Utskottet har med sitt ståndpunkttagande till Kungl. Maj:ts särskilda förslag till åtgärder för arbetslöshetens bekämpande och framför allt vid sitt bedömande av behovet av dylika åtgärder utgått från vad departementschefen i detta avseende anfört, varvid utskottet dock jämväl tagit hänsyn till den förbättring på arbetsmarknaden, som under den senaste tiden gjort sig märkbar.

Ifrågasatta ändringar i direktiven.

Gällande författningsbestämmelser angående statlig och statsunderstödd hjälpverksamhet vid arbetslöshet äro sammanfattade i kungörelsen den 26 juni 1933 (nr 446). Såsom framgår av det redan anförda, hava såväl i förevarande proposition som i en del av ovannämnda motioner föreslagits ändringar i dessa bestämmelser. Utskottet övergår nu närmast till behandling av dessa ändringsförslag. I anslutning härtill kommer utskottet jämväl att behandla vissa andra i motionerna föreslagna åtgärder.

Centralorgan.

Enligt föreliggande proposition skulle den statliga och statsunderstödda hjälpverksamheten vid oförvållad arbetslöshet under nästa budgetår utövas efter i stort sett samma linjer som under innevarande budgetperiod. Som utskottet giver sin anslutning härtill, finner utskottet de i motionerna II:400 och II:411 framförda yrkandena om avskaffande av arbetslöshetskommissionen eller avveckling av dess verksamhet icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd. *Utskottet.*

Utskottet vill erinra, att riksdagen i skrivelse den 21 juni 1933, nr 356, hemställt hos Kungl. Maj:t om utredning, bland annat, beträffande en definitiv lösning av frågan om centralorgan för den statliga och statskommunala reservarbetsverksamheten samt för den statsunderstödda kontanta arbetslöshetshjälpen. Vid utredningen borde beaktas de olika uppslag till frågans lösning, som i skilda sammanhang framkommit, bland annat förslaget om verksamhetens inflyttande i socialstyrelsen. Frågan ägde således nära sammanhang med spörsmålet om en mer eller mindre genomgripande omorganisation av socialstyrelsen, en fråga, om vilken riksdagen vid skilda tillfällen uttalat, att den borde snarast möjligt bringas till sin lösning.

I den förevarande propositionen har föredragande departementschefen framhållit, att det ännu icke varit möjligt att till prövning upptaga frågan om socialstyrelsens omorganisation.

Lokalorgan.

De lokala åtgärderna för den statliga och statsunderstödda hjälpverksamheten vid oförvållad arbetslöshet omhänderhavas enligt 2 § i hjälpkungörelsen inom varje kommun av en arbetslöshetskommitté. Kommun må antingen *Utskottet.*

inrätta särskild dylik kommitté eller ock uppdraga åt lämplig ordinarie kommunalmyndighet att vara arbetslöshetskommitté. Där med hänsyn till lokala förhållanden så prövas lämpligt, må särskild arbetslöshetskommitté vara gemensam för två eller flera kommuner.

Enligt 3 § i samma kungörelse bör arbetslöshetskommitté verka för och själv vidtaga de åtgärder, vilka inom området för dess verksamhet kunna tjäna till att förebygga arbetslöshet eller mildra verkningarna därav, ävensom för sådant ändamål samarbeta med myndigheter och andra. Arbetslöshetskommitté bör jämväl noga tillse, att hjälpverksamheten begränsas till vad som av verkligt behov påkallas, och särskilt iakttaga, att verksamheten icke kommer arbetsovilliga eller eljest därtill icke berättigade till godo.

Enligt 5 § bör särskild arbetslöshetskommitté vara sammansatt på sådant sätt, att den inrymmer representanter dels för de kommunala myndigheter, vilka äga särskild sakkunskap å ifrågavarande område, dels ock för arbetsgivarnas och arbetarnas intressen. Finnes inom kommun organ för den offentliga arbetsförmedlingen, bör ledamot av styrelsen för eller tjänsteman hos organet vara ledamot av kommittén eller äga tillfälle deltaga i dess överläggningar. Inom kommun, där sådant organ ej finnes, har kommittén att hos den offentliga arbetsförmedlingens huvudkontor i länet begära tillsättande därav.

I motionerna I: 352 och II: 616 har föreslagits föreskrift, att särskild arbetslöshetskommitté bör vara sammansatt på sådant sätt, att den inrymmer representanter, bland annat, för den kommunala fattigvården. Vidare har i samma motioner föreslagits bestämmelse, enligt vilken avsägelse av uppdrag att vara ordförande eller ledamot i arbetslöshetskommitté endast finge äga rum i vissa särskilt angivna fall.

I motionerna II: 391 och II: 599 har föreslagits, att bestämmelser måtte meddelas, enligt vilka kommunerna *äläggas* att välja arbetslöshetskommittéer eller att uppdraga åt annat lämpligt kommunalt organ att fullgöra deras funktion i samarbete med arbetslöshetskommissionen.

I motionen II: 618 har föreslagits, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om tillägg till § 5 av innebörd att ledamotskap av arbetslöshetskommitté skall likställas med vad i § 15 i lagen om kommunalstyrelse på landet finnes stadgat.

Såsom nyss återgivits, har i motionerna I: 352 och II: 616, bland annat, föreslagits bestämmelse därom, att särskild arbetslöshetskommitté bör vara sammansatt på sådant sätt, att den inrymmer representanter för den kommunala fattigvården. Liksom motionärerna hyser utskottet den uppfattningen, att det är av stor betydelse, att samarbete på lämpligt sätt äger rum mellan arbetslöshetskommittéerna och vederbörande fattigvårdsstyrelser. Emellertid får utskottet framhålla, att bland gällande bestämmelser redan nu finnes en föreskrift, som bör vara ägnad att i väsentlig grad tillgodose motionärernas syfte, nämligen stadgandet, att särskild arbetslöshetskommitté bör vara sammansatt på sådant sätt, att den inrymmer representanter för de kommunala myndigheter, vilka äga särskild sakkunskap å ifrågavarande område. I detta sammanhang vill utskottet fästa uppmärksamheten på vikten av att inom kommu-

nerna upprättas ett centralregister över hjälpsökande till ledning för såväl de myndigheter, som handhava hjälpverksamheten för arbetslösa, som fattigvårdsmyndigheterna. Vidare vill utskottet erinra, att i enlighet med hemställan av 1933 års riksdag utredning för närvarande pågår rörande reglering av förhållandet mellan den offentliga arbetslöshetshjälpen i dess olika former samt den allmänna fattigvården. Med hänsyn härtill har utskottet icke ansett sig böra i enlighet med det i motionerna framlagda förslaget förorda ändring av gällande bestämmelser om sammansättningen av särskild arbetslöshetskommitté.

Vad beträffar frågan om skyldighet att mottaga förordnande till ordförande i eller val till ledamot i arbetslöshetskommitté bör stadgas, har departementschefen i statsrådsprotokollet, efter redogörelse för en i ämnet företagen utredning, funnit övervägande skäl tala mot att sådan skyldighet föreskrives. Departementschefen anser det icke vara riktigt att fullt jämställa ledamotskap av arbetslöshetskommitté med annat kommunalt uppdrag, för vilket skyldighet att mottaga val för närvarande finnes stadgat. Av ledamöterna i en arbetslöshetskommitté krävdes, därest de på ett tillfredsställande sätt skulle kunna fullgöra sitt uppdrag, stort intresse för speciellt denna uppgift samt stor initiativförmåga. Ifrågavarande uppdrag vore synnerligen grannliga och borde därför icke påtvingas en person, som ej vore villig att åtaga sig det samma. Härtill komme, att de svårigheter, som på sina håll syntes hava framträtt att till ledamöter i en arbetslöshetskommitté erhålla lämpliga och villiga personer, icke kunde antagas vara allmänt rådande. Skulle det undantagsvis i någon kommun visa sig, att arbetslöshetskommitté ej kunde erhålla en lämplig sammansättning på grund av avsägelser från de till ledamöter utsedda personerna, återstode alltid möjligheten att låta kommunalnämnden övertaga arbetslöshetskommitténs bestyr.

Utskottet delar den uppfattning, varåt departementschefen sålunda givit uttryck. Härutöver må framhållas, att arbetslöshetskommittéerna måste vara att anse såsom tillfälliga organ. En föreskrift om skyldighet att mottaga förordnande till ordförande eller val till ledamot i dylik kommitté kan befaras medföra, att organisationen får en mera stadigvarande karaktär. Utskottet anser alltså, att de i motionerna i denna fråga framställda yrkandena icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

Vad angår den i motionerna II:391 och II:599 berörda frågan om skyldighet för kommun att även i de fall, då statsbidrag icke sökes, inrätta arbetslöshetskommitté eller uppdraga åt annat kommunalt organ att vara arbetslöshetskommitté, har utskottet icke ansett föreskrift härom erfordras. Framhållas må, att särskilt i smärre kommuner behov ofta icke förefinnes att inrätta särskilda arbetslöshetskommittéer, vilka skulle komma att onödigt tynga den kommunala förvaltningsapparaten.

Revision.

Enligt 7 § i hjälpkungörelsen verkställes revision av särskild arbetslöshetskommittés verksamhet av revisorer, utsedda för samma tid som kommitténs

ledamöter. Minst en av revisorerna utses av länsstyrelsen efter anmälan av vederbörande kommunala myndighet. Övriga revisorer väljas på samma sätt som kommitténs ledamöter.

Där ordinarie kommunal myndighet utgör arbetslöshetskommitté, skall i revisionen av denna del av myndighetens verksamhet deltaga minst en revisor, som efter anmälan av myndigheten utses av länsstyrelsen för kalenderår.

Enligt 8 § åligger det revisor ej mindre att granska arbetslöshetskommittés räkenskaper än även att kontrollera, att beviljade statsbidrag använts på föreskrivet sätt, att verksamheten bedrivits i enlighet med bestämmelserna i hjälpkungörelsen samt att av arbetslöshetskommissionen meddelade anvisningar blivit vederbörligen iakttagna.

I propositionen har departementschefen framhållit, att det för vinnande av överensstämmelse med gällande bestämmelser om revision av arbetslöshetskommittés verksamhet syntes vara lämpligt att föreskriva, att i revisionen av sådant statskommunalt reservarbete, som bedrivs av landsting eller vägdistrikt, skall deltaga minst en revisor, som efter anmälan av vederbörande myndighet utses av länsstyrelsen för kalenderår.

I motionerna I: 352 och II: 616 har föreslagits bestämmelse, enligt vilken revisor, som utsetts av länsstyrelsen, kvartalsvis skulle till arbetslöshetskommissionen insända rapporter angående resultatet av verkställd kontroll över hjälpverksamhetens bedrivande.

I motionen II: 618 har hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om tillägg till 7 § av innebörd, att revisor skall likställas med vad i § 15 i lagen om kommunalstyrelse på landet finnes stadgat.

Utskottet.

Emot det i propositionen framlagda förslaget, att i revisionen av sådant statskommunalt reservarbete, som bedrivs av landsting eller vägdistrikt, skall deltaga minst en av länsstyrelsen utsedd revisor, har utskottet icke funnit anledning till erinran.

Till stöd för förslaget om viss rapportskyldighet till arbetslöshetskommissionen för revisor, som utsetts av länsstyrelsen, har i motionerna I: 352 och II: 616 framhållits, att den kontroll av hjälpverksamheten, som vunnit genom den lokala revisionen, torde hava stannat vid en rent siffermässig granskning i efterhand av arbetslöshetskommittéernas verksamhet. Det vore emellertid, anföres vidare i motionerna, uppenbart att en mera aktiv kontroll, särskilt genom de revisorer, som utsåges av länsstyrelserna, skulle utgöra ett välbehöfligt komplement till den kontroll, som arbetslöshetskommissionen utövar.

Utskottet får beträffande sistberörda förslag framhålla, att enligt gällande bestämmelser revisor ej blott har att granska arbetslöshetskommittés räkenskaper. Revisor skall därjämte kontrollera, att beviljade statsbidrag använts på föreskrivet sätt, att verksamheten bedrivits i enlighet med bestämmelserna i hjälpkungörelsen samt att av arbetslöshetskommissionen meddelade anvisningar blivit vederbörligen iakttagna. Med hänsyn tillika till den kontroll, som utövas av arbetslöshetskommissionen genom de sociala ombuden, vilka i

allmänhet torde äga mera allmän kännedom om och överblick över hjälpverksamheten än de lokala revisorerna och vilka vid sin kontrollerande verksamhet i första hand samarbeta med den av länsstyrelsen utsedde revisorn, har utskottet funnit, att med tillämpning av gällande bestämmelser en effektiv kontroll kan utövas. Utskottet har i detta sammanhang ansett sig böra framhålla, att givetvis hinder icke möter för länsstyrelse att till revisor utse en utom vederbörande kommun bosatt person, vilket understundom torde vara lämpligt.

Det i motionen II: 618 framförda förslaget, innebärande att föreskrift skulle meddelas om skyldighet att emottaga uppdrag som revisor av arbetslöshetskommittés verksamhet, torde icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd. Behov läser knappast förefinnas av en sådan föreskrift, som för övrigt skulle sakna motsvarighet i kommunalförfattningarna.

Arbetslinjen.

Hjälpverksamheten bör enligt 11 § i hjälpkungörelsen, så långt ske kan, inriktas på att bereda arbete åt största möjliga antal arbetslösa. Därvid böra statskommunala reservarbeten företrädesvis anordnas.

I 20 § föreskrives, bland annat, att statskommunala reservarbeten bedrivs i landstings, kommuns eller vägstyrelses regi.

I motionerna I: 352 och II: 616 hemställles, att stadgandet om företräde för statskommunala reservarbeten måtte utgå.

I det till 1933 års riksdag avgivna, av riksdagen godkända utlåtandet nr 17 framhöll särskilda utskottet, att man borde eftersträva att i största möjliga utsträckning bereda sysselsättning genom statskommunala arbeten. Enligt särskilda utskottets uppfattning utgjorde de statskommunala arbetena en särskilt lämplig form för hjälp åt arbetslösa. De innebure framför de statliga reservarbetena den fördelen, att arbetarna i större utsträckning kunde förbliva i sina hemorter och därigenom lättare uppehålla förbindelsen med den normala arbetsmarknaden; vidare minskades statens kostnader för hjälpverksamheten, samtidigt som det kommunala intresset engagerades för arbetenas övervakande och rationella ledning. Ett starkare anlitan av de statskommunala arbetena innebure tillika en decentralisation av ledningen, som vid en väsentlig utökning av arbetslinjen i och för sig vore önskvärd. Ofta vore det också lättare beträffande de kommunala arbetena att finna arbetsuppgifter av ur olika synpunkter lämplig beskaffenhet.

Utskottet.

Såsom framgår av i förevarande proposition lämnade statistiska uppgifter angående arbetslöshetskommissionens hjälpverksamhet under år 1933 m. m., har under innevarande budgetår de anställdas antal vid de statliga reservarbetena betydligt överstigit antalet anställda vid de statskommunala arbetena. Enligt arbetslöshetskommissionens rapport för april 1934 voro vid nämnda månads slut i statliga reservarbeten anställda i runt tal 23,000 personer, medan motsvarande antal för de statskommunala arbetena utgjorde 17,000.

Utskottet anser visserligen, att de statskommunala reservarbetena utgöra en lämplig form för beredande av hjälp åt arbetslösa, något som också kommit till uttryck i gällande författning genom föreskriften, att statskommunala reservarbeten företrädesvis böra anordnas. Detta stadgande får emellertid enligt utskottets uppfattning icke givas en sådan tolkning, att hjälpverksamheten på grund därav kommer att bedrivas på ett mindre ändamålsenligt sätt. De statskommunala reservarbetena torde ofta i mindre utsträckning än de statliga vara lämpade att bedrivas vintertid och komma därför i stor utsträckning till utförande på andra tider av året. De äro också i mindre grad än de statliga ägnade att främja arbetskraftens rörlighet och anpassning. Det begränsade hänvisningsområdet vid statskommunala arbeten kan i tider, då arbetslösheten minskas, föranleda, att redan påbörjade arbeten måste avvecklas, vilket i sin ordning bör medföra försiktighet med igångsättande av mera omfattande statskommunala arbetsföretag, som svårligen kunna anpassas allt efter arbetslöshetens växlande omfattning. Givetvis har arbetslöshetskommissionen, innan medgivande lämnas till anordnande av statskommunalt reservarbete, att beakta dylika synpunkter och att i första hand taga hänsyn till att den statliga hjälpverksamheten över huvud vid varje särskild tidpunkt bedrivs på det sätt, som för dess syftemål är lämpligast. Vid sådant förhållande har utskottet icke ansett erforderligt, att 11 § i hjälpkungörelsen ändras i enlighet med vad i motionerna I: 352 och II: 616 föreslagits.

Enligt de bestämmelser, som gällde intill ingången av löpande budgetår, skulle statskommunala reservarbeten alltid utföras i vederbörande kommuns regi. Jämlikt 1933 års riksdags beslut i ämnet bereddes möjlighet att utföra allmänna vägarbeten såsom statskommunala reservarbeten jämväl i vägstyrelses regi. Härom framhöll särskilda utskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 17, att erfarenheten givit vid handen, att åtskilliga vägföretag till motverkande av arbetslösheten igångsatts och utförts i vägstyrelsernas regi samt — i avvaktan å statsbidrag — med finansiering genom lån. En av orsakerna härtill syntes vara, att vissa vägföretag, särskilt sådana som berörde flera kommuner, mindre lämpade sig för utförande såsom statskommunala enligt dittills gällande grunder. I syfte att utöka de för statskommunala arbeten tillgängliga arbetsobjekten och då därjämte praktiska skäl kunde åberopas, hade särskilda utskottet funnit lämpligt, att möjlighet öppnades för utförande även i vägstyrelses regi av allmänna vägarbeten såsom statskommunala.

I det föregående har utskottet påvisat vissa olägenheter, som i vissa fall äro förenade med de statskommunala reservarbetena. Vad särskilt angår dylika arbeten i vägstyrelses regi är att märka, att dessa understundom måste utföras på betydande avstånd från reservarbetarnas bostadsorter. Enligt vad utskottet inhämtat, har det förekommit, att särskilda förläggningar måst anordnas för dessa arbetare, vilka, ehuru de alltså ej kunnat bo i sina hem, icke kunnat komma i åtnjutande av sådana särskilda ortstillägg, som i motsvarande fall kunna utgå vid statliga reservarbeten. Härigenom försvåras möjligheterna att vid dessa arbeten sysselsätta arbetslösa familjeförsörjare. De

arbeten, om vilka här är fråga, kräva tillika en betydande tid att igångsätta och svårigheter torde finnas att smidigt anpassa desamma efter arbetslöshetens växlingar inom de till vägdistriktet hörande kommunerna. Olägenheterna härav framträda givetvis framför allt i tider, då arbetstillfällena å öppna arbetsmarknaden ökas. Utskottet förutsätter, att arbetslöshetskommissionen har sin uppmärksamhet riktad på nu angivna förhållanden.

Karenstid.

Enligt 13 § i hjälpkungörelsen må arbetslöshetshjälp endast tillkomma den, som på grund av arbetslöshet, som varat minst sex arbetsdagar efter det ansökan om arbetslöshetshjälp gjorts, befunnits vara i behov därav.

I motionerna I: 352 och II: 616 har föreslagits, att vad sålunda föreskrivits om iakttagande av karenstid icke skall äga tillämpning, då någon, som äger mottaga arbetslöshetshjälp, erhåller tillfälligt arbete för högst 18 (ader-ton) dagar eller på grund av sjukdom eller värnpliktstjänstgöring eller särskild av arbetslöshetskommissionen meddelad föreskrift ej kan komma i åtnjutande av arbetslöshetshjälp samt omedelbart efter arbetets eller hindrets upphävande ånyo ansöker om sådan hjälp.

I samma motioner hemställes tillika, att arbetslöshetskommissionen skulle, i fråga om arbetslösa tillhörande yrke, inom vilket arbetslöshet årligen regelbundet förekommer, och som ej äro föremål för avstängning enligt 14 §, eller då eljest särskilda omständigheter föreligga, äga föreskriva, att arbetslöshetshjälp ej må utgå förrän efter viss längre karenstid eller att för viss bestämd tid av året arbetslöshetshjälp överhuvud icke må utgå.

Enligt av arbetslöshetskommissionen utfärdade råd och anvisningar rörande hjälpverksamheten för arbetslösa, skall vid tillfälliga arbeten, som infalla under en understödsperiod, dagunderstöd ej utgå för de dagar, under vilka arbete utförts. Huruvida och i vilken omfattning ny karenstid skall påfordras, skall prövas av vederbörande arbetslöshetskommitté från fall till fall med hänsyn till inkomstens storlek och anställningstidens längd. Ett dylikt efter de skiftande förhållandena smidigt anpassat förfarande, som alltså kan äga rum inom ramen av gällande bestämmelser, synes utskottet lämpligare än en sådan anordning, som i motionerna föreslagits och vilken för övrigt lätt torde kunna föranleda till den felaktiga uppfattningen, att vederbörande, som erhållit tillfälligt arbete, äger ovillkorlig rätt att omedelbart efter arbetets avslutande åter erhålla arbetslöshetshjälp. Utskottet anser sig emellertid böra understrika, att vid tillämpningen av den regel i fråga om karenstid efter tillfälligt arbete i öppna marknaden, som sålunda är angiven i kommissionens råd och anvisningar, så förfares, att möjligheterna för de arbetslösa — vare sig dessa äro sysselsatta i reservarbete eller åtnjuta kontantunderstöd — att mottaga sådant tillfälligt arbete underlättas.

Vad angår frågan om längre karenstid för arbetare inom säsongbetonade yrken m. m., har utskottet icke i sakens nuvarande läge ansett sig kunna överblicka konsekvenserna av en föreskrift härom och har således icke kunnat an-

Utskottet.

sluta sig till motionerna i denna del. Utskottet vill erinra *dels* att behovsprövning skall i varje fall företagas, *dels ock* att arbetslöshetskommissionen med tillämpning av 14 § i hjälpkungörelsen kan, där så anses påkallat, från arbetslöshetshjälp avstänga sådana yrkesgrupper, inom vilka arbetslösheten i allmänhet har en säsongmässig karaktär, med bibehållen möjlighet för kommissionen att, där så finnes motiverat, meddela dispens från sådant avstängningsbeslut.

Erbjudet arbetes lämplighet.

I 15 § av gällande kungörelse stadgas, att erbjudet arbete på den öppna arbetsmarknaden skall anses lämpligt under förutsättning, bland annat, att det är förenat med avlöning, som prövas vara skälig i förhållande till å arbetsorten förekommande avlöning för sådant arbete, samt att det icke hänför sig till arbetsplats, där arbetskonflikt råder. Vad sålunda föreskrivits angående arbetskonflikt skall icke äga avseende å konflikt, som befunnits strida mot kollektivavtal eller lagen om kollektivavtal eller av arbetslöshetskommissionen förklarats eljest vara av den särskilda beskaffenhet, att skälig anledning till arbetsvägran icke förelegat, dock att inom område, där kollektivavtal gäller, sådan förklaring skall äga giltighet allenast för tid, intill dess arbetsdomstolen eller, där enligt avtal tvisten må hänskjutas till skiljemän, dessa meddelat beslut angående konflikten. Över förklaring, som av arbetslöshetskommissionen meddelats angående beskaffenheten av arbetskonflikt inom område, där kollektivavtal gäller, må klagan icke föras.

I motionerna I: 352 och II: 616 har hemställts *dels* om föreskrift att erbjudet arbete på den öppna arbetsmarknaden skall anses lämpligt, under förutsättning att det ej föreligger uppenbart missförhållande mellan de med arbetet förenade löneförmånerna och å arbetsorten förekommande avlöning för sådant arbete, *dels* att riksdagen måtte uttala sig om innebörden av gällande bestämmelse angående anvisning av konfliktberört arbete med beskrivande av olika slags konfliktsituationer, vilka enligt riksdagens mening i regel måste rubriceras som tillskapade av okynne, *dels ock* om bestämmelse att klagan över arbetslöshetskommissionens beslut i frågor rörande tillämpningen av förevarande paragraf överhuvud ej må föras.

Utskottet. Enligt de för arbetslöshetsförsäkringen av årets riksdag antagna bestämmelserna skall erbjudet arbete anses lämpligt, under förutsättning, bland annat, att det är förenat med avlöning, som prövas vara skälig i förhållande till i arbetsorten förekommande avlöning för sådant arbete. Denna föreskrift överensstämmer således helt med motsvarande, för här ifrågavarande hjälpverksamhet redan gällande bestämmelse. Som det är angeläget, att likartade bestämmelser i förevarande hänseende gälla för olika former av arbetslöshetshjälp, avstyrker utskottet förenämnda motioner i härovan först angiven del.

Vad sedan angår det i motionerna framställda förslaget, att riksdagen skulle uttala sig om innebörden av bestämmelsen angående anvisning av konfliktberört arbete med beskrivande av olika slags konfliktsituationer, vilka enligt riks-

dagens mening i regel måste rubriceras som tillskapade av okynne, har utskottet ansett, att större erfarenhet rörande tillämpningen av gällande bestämmelser i ämnet, vilka trädde i kraft den 1 juli 1933, först måste avvaktas, innan frågan om lämpligheten och behövligheten av ett dylikt uttalande kan upptagas till närmare prövning. Såvitt för utskottet är känt, hava hittills icke några svårigheter i nu ifrågavarande hänseende förekommit.

Ej heller har utskottet ansett sig böra förorda bifall till det i motionerna föreslagna fullföljdsförbudet. Utskottet vill emellertid i detta sammanhang framhålla följande. Enligt kungörelsen om hjälpverksamheten vid arbetslöshet ankommer det på arbetslöshetskommissionen att förklara konflikt vara av den särskilda beskaffenhet, att skäligen anledning till arbetsvägran icke förelegat. Motsvarande skyldighet skall för arbetslöshetsförsäkringens del åligga socialstyrelsen såsom tillsynsmyndighet för de erkända arbetslöshetskassorna. I fråga om fullföljd av talan över de båda myndigheternas beslut i dessa frågor gälla olika regler, i det att besvär över arbetslöshetskommissionens beslut avgöres av Kungl. Maj:t i statsrådet och besvär över socialstyrelsens beslut gå till regeringsrätten. Utskottet får erinra, att i propositionen nr 38 till innevarande års riksdag med förslag till förordning om erkända arbetslöshetskassor, departementschefen framhållit, att det torde få förutsättas, att Kungl. Maj:t före avgörandet i statsrådet av dylikt ärende kommer att inhämta regeringsrättens yttrande.

Konfliktdirektiven.

I hjälpkungörelsens 16 § föreskrives, att arbetslöshetshjälp under tiden för arbetskonflikt ej må åtnjutas av den, som är direkt indragen i konflikten (deltager i strejk eller är föremål för lockout), ej heller av den, som eljest blivit arbetslös i anledning av konflikten och vilkens löne- och anställningsvillkor skäligen kunna antagas röna inverkan av densamma. Närmare bestämmelser angående tillämpningen av vad sålunda föreskrivits meddelas av arbetslöshetskommissionen.

I motionerna I: 352 och II: 616 har framställts förslag om ändring av ifrågavarande bestämmelser. Enligt ändringsförslaget skulle paragrafen erhålla följande lydelse:

»Det ankommer på arbetslöshetskommissionen att avgöra, huruvida arbetslös må komma i åtnjutande av arbetslöshetshjälp under tiden för arbetskonflikt. Vid kommissionens prövning skall särskilt iakttagas

att sådan hjälp ej må komma den tillgodo, som är indragen i arbetskonflikt (strejk eller lockout) eller som eljest blivit arbetslös på grund av konflikten, dock att i sistnämnda fall kommissionen äger rätt att, då särskilda skäl därtill föreligga, medgiva undantag;

att vid allmän konflikt inom ett yrke eller en industri arbetslöshetshjälp ej må tillkomma arbetare, som tillhöra yrket eller industrien inom landet eller på den ort, där konflikten råder, och som icke blivit överförda till det lokala arbetskraftöverskottet enligt vad nedan sägs; samt

att på enahanda sätt, som nyss sagts i fråga om allmän konflikt, skall för-

faras vid sådan partiell konflikt, om vilken det gäller, att den kan anses vara ett led i en aktion med syfte att inverka på de allmänna löne- och arbetsvillkoren inom området i fråga.

Har arbetare en längre tid saknat anställning i det yrke eller den industri han tillhört eller har han därinom icke i nämnvärd omfattning haft arbete och kan det antagas, att han icke under en närmare framtid åter kan erhålla anställning inom yrket eller industrien, må han överföras till det lokala arbetskraftöverskottet. Dit överförd arbetare skall icke till följd av konflikt inom det yrke eller den industri han tillhört vara betagen möjligheten att komma i åtnjutande av arbetslöshetshjälp.»

I nämnda motioner har dessutom hemställts, att föreskrift måtte meddelas därom, att klagan över arbetslöshetskommissionens beslut i frågor rörande tillämpningen av 16 § ej må föras.

Utskottet. Det i motionerna I: 352 och II: 616 framlagda förslaget om ändring av gällande bestämmelser angående konfliktdirektiven har utskottet icke ansett sig böra biträda. I sitt av årets riksdag godkända utlåtande nr 37 har andra lagutskottet anfört följande.

»Den ståndpunkt, som särskilda utskottet vid föregående års riksdag angav i fråga om konfliktdirektivens lydelse och innebörd, synes alltjämt böra vidhållas. Vad angår tillämpningen av den avstängningsregel, som direktiven innehålla med avseende på de sekundärt arbetslösa, gav särskilda utskottet uttryck för den uppfattningen, att det gällde att uppdraga en gräns emellan sådana arbetare, vilka med avseende å sina löne- och avtalsförhållanden hava ett påvisbart intresse av konfliktens utgång, och andra. Det vore därvid icke avsett att begränsa avstängningsregelns verkningar till sådana arbetare, vilka äro parter i samma kollektivavtal som de i konflikten direkt indragna. Regeln skulle kunna komma i tillämpning i sådana fall, som när exempelvis konflikt inom sågverksindustrien medför arbetslöshet inom pappersmasseindustrien, eller då konflikt med fartygsbefäl, däckspersonal eller maskinpersonal leder till arbetslöshet för den eller de andra grupperna. Sedan utskottet genom dessa exempel angivit arten av den intressegemenskap, som bör föranleda regelns användning, framhöll utskottet, att å andra sidan noga måste tillses, att regeln icke återopas, då intressegemenskapen endast är av mindre betydelse eller av sekundär beskaffenhet. Såsom sådana sekundärt arbetslösa, för vilka utgången av en konflikt icke på något sätt kan inverka på deras löne- och övriga anställningsförhållanden och vilka alltså icke skulle drabbas av avstängning till följd av konflikten, betecknade särskilda utskottet arbetarna i sådana fall, då de vid visst arbetsföretag bliva arbetslösa till följd av att på grund av arbetskonflikt råvarutillförseln eller krafttillgången till företaget stoppats eller — det motsatta fallet — då exempelvis avverkning av virket inställes till följd av en genom konflikt minskad åtgång vid förädlingsverken.

Till vad särskilda utskottet år 1933 sålunda anfört kan utskottet helt ansluta sig. Huru önskvärt det än i och för sig vore, att man i själva lagtexten kunde så tydligt ange de gränser, man vill uppdraga, att tillämpningen icke behövde möta större svårigheter, kan det å andra sidan i praktiken icke undvikas, att avgöranden måste träffas fall för fall med hänsynstagande till oavslutligen växlande förhållanden. Några detaljerade generella regler torde därför svårigen kunna införas i lagtexten. Man får stanna vid en skälighetsprövning efter vissa angivna direktiv.

Ovan anförda exemplifiering rörande dels sådana fall, då avstängning bör äga rum, dels också sådana tillfällen, vid vilka regeln icke bör åberopas, synes ådagalägga, att riksdagen år 1933 avsåg att så utforma konfliktdirektiven, att det både klart framginge, att arbetslöshetshjälpen icke finge utnyttjas för att stärka den ena partens uthållighet i en arbetskonflikt och att å andra sidan oskäligen restriktioner icke skulle gälla. Då utskottet ger sin anslutning till denna uppfattning, vill utskottet ytterligare understryka vikten av att båda-dera av de sålunda angivna synpunkterna tillbörligen beaktas.

Rörande de i en konflikt direkt indragna framgår av lagtextens ordalydelse, att avstängning skall drabba dem, som deltaga i strejk eller äro föremål för lockout, d. v. s. avbryta ett pågående arbete vid konfliktens utbrott. De sekundärt arbetslösa åter skola avstängas, om deras löne- och anställningsvillkor skäligen kunna antagas röna inverkan av konflikten. Vid denna skälighetsprövning bör uppenbarligen — såsom också särskilda utskottet år 1933 torde hava avsett — hänsyn främst tagas till faktiskt föreliggande intressegemenskap inom det i varje fall av en konflikt och dess verkningar berörda arbetsområdet. Det förhållandet, att en yrkesgrupp är part i ett *gällande* avtal, kan därvid icke vara av avgörande betydelse, såvida icke avtalstiden är så lång, att samhörigheten med de i konflikten indragna yrkesgrupperna uppenbarligen upphävt. Icke heller kan intressegemenskapen sägas vara obefintlig av den anledningen, att viss del av en yrkesgrupp är sysselsatt med annat slags arbete än annan del av samma yrkesgrupp, om denna senare har intresse av konfliktens utgång och hela gruppen har samma löne- och anställningsvillkor.»

Vad andra lagutskottet sålunda uttalat, vilket av riksdagen godkänts, bör äga tillämpning jämväl beträffande den hjälpverksamhet, varom här är fråga.

I anslutning till vad utskottet i motsvarande hänseende anført i samband med frågan om erbjudet arbetes lämplighet har utskottet ansett sig icke böra förorda bifall till det i motionerna föreslagna fullföljdsförbudet.

Besättning.

I 17 § av hjälpkungörelsen stadgas, bland annat, att den omständigheten att sökanden är mantalsskriven inom annan kommun än den, där ansökan om arbetslöshetshjälp göres, icke utgör hinder för bifall till ansöknigen.

Vägrar arbetslöshetskommitté arbetslöshetshjälp åt någon, som är mantalsskriven i annan kommun, må enligt 18 § av samma kungörelse kommittén hänvisa honom att söka dylik hjälp i den kommun, där han är mantalsskriven, samt, efter av arbetslöshetskommissionen meddelat tillstånd, tilldela honom understöd till bestridande av kostnaden för hans resa till mantalsskrivningskommunen. Till sådant understöd utgår statsbidrag till halva beloppet.

I propositionen föreslås *dels* att ovannämnda bestämmelser i kungörelsen anknytas till hemortsrätten enligt fattigvårdslagen och ej såsom för närvarande till mantalsskrivningen, *dels ock* att arbetslöshetskommissionen skulle äga att — på grundval av från vederbörande kommuner lämnade uppgifter om antalet icke hemortsberättigade hjälpsökande — vid bestämmandet av det antal arbetslösa, som vid varje tillfälle högst må sysselsättas vid statliga eller statskommunala reservarbeten eller för vilka statsbidrag till kontantunderstöd må beräknas, föreskriva, att visst antal av dessa platser skall förbehållas arbets-

lösa, som icke äro hemmahörande i kommunen men vistats där i regel minst sex månader och haft anställning i kommunen av icke endast tillfällig art. Samtidigt skulle arbetslöshetskommissionen äga bevilja förhöjt statsbidrag till de arbetslöner vid statskommunala reservarbeten eller det kontantunderstöd, som utbetalats till i kommunen icke hemortsberättigade personer.

Till stöd för dessa ändringsförslag har departementschefen, efter redogörelse för en inom departementet verkställd utredning, anfört huvudsakligen följande.

Gällande bestämmelser om arbetslöshetshjälp till i vistelsekommunen icke mantalsskrivna personer kunde ej anses tillfredsställande. Det syntes för närvarande faktiskt vara så, att mången droge sig för att mottaga en anställning å annan ort, än där han vore hemortsberättigad, av fruktan för att vid eventuell blivande arbetslöshet ställas utan understöd.

De föreslagna åtgärderna borde så till vida betraktas som en försöksanordning, att verkningarna syntes böra följas med särskild uppmärksamhet för utrönande av om anordningen i praktiken visade sig vara en lämplig form, som ledde till önskat resultat, ävensom om på någon punkt en jämkning kunde befinnas lämplig. Att kommissionen endast på gjord framställning borde hava att bevilja platser för i vederbörande kommun icke hemmahörande arbetslösa, kunde icke godtagas. Vinsten av de till genomförande föreslagna åtgärderna bleve vid sådant förhållande säkerligen ringa. Endast om kommunerna ålades att vid varje framställning om understöds- eller arbetsplatser meddela uppgift om antalet inom kommunen icke hemortsberättigade hjälpsökande samt arbetslöshetskommissionen på grundval härav prövade, huruvida förhållandena inom kommunen motiverade, att visst antal av de tilldelade platserna förbehölls hjälpsökande, som icke vore hemortsberättigade inom kommunen, kunde man förvänta, att hjälpverksamheten för ifrågavarande arbetslösa finge någon större omfattning. Det beviljade antalet platser för envar av kategorierna hemortsberättigade och icke hemortsberättigade arbetslösa borde givetvis vara bestämt med hänsyn tagen till hela antalet sådana arbetslösa inom kommunen. Någon anledning att väsentligen förbinda den ifrågasatta anordningen enbart med arbetslinjen syntes icke heller förefinnas. Visserligen borde även härvidlag gälla, att arbetslinjen hade företräde, men så länge utgivandet av kontantunderstöd på grund av arbetslöshetens omfattning funnes vara erforderligt, kunde tydligen i vistelsekommunen icke hemortsberättigade arbetslösa vara i samma behov av kontantunderstöd som andra hjälpsökande. En annan sak vore, att det vid meddelandet av kontantunderstöd funnes särskilt behov av kontroll, bland annat över inflyttningen till större samhällen.

Storleken av det statsbidrag, som borde utgå vid meddelande av arbetslöshetshjälp till i vistelsekommunen icke hemortsberättigade hjälpsökande, syntes böra bestämmas i varje särskilt fall. Huvudregeln syntes därvid böra vara, att högre statsbidrag än eljest skulle utgå till arbetslöshetshjälp åt i vistelsekommunen icke hemortsberättigade arbetslösa. Därest statsbidraget till hjälp åt hemortsberättigade arbetslösa utginge med omkring 50 procent, syntes bidraget till den hjälp, som lämnades icke hemortsberättigade arbetslösa, i regel böra bestämmas till 75 procent. Om det vanliga statsbidraget utginge enligt högre procentsats än i det givna exemplet, syntes tillägget för de icke hemortsberättigades del böra i skäligen mån reduceras. Lämpligt syntes för övrigt i vissa fall vara, att arbetslöshetskommissionen i hithörande frågor förhandlade med de olika kommunerna.

Givet vore, att stor vaksamhet måste iakttagas vid utformandet av bestäm-

melserna i förevarande fråga, så att icke inflyttning till större städer eller samhäl-
 länen, där hjälpverksamheten vore mera utvecklade, i avsikt att erhålla arbets-
 löshets hjälp uppmuntrades. De i sådant hänseende föreslagna bestämmelserna
 syntes emellertid vara ägnade att förhindra dylikt missbruk. En tidsgräns
 av sex månaders vistelse i kommunen, innan arbetslöshets hjälp med det högre
 statsbidraget måtte utgå, syntes som allmän regel vara väl avpassad. Hade den
 arbetslöse därtill innehåft anställning i kommunen av icke endast tillfällig art,
 syntes omständigheterna få sägas vara sådana, att han borde från denna kom-
 mun åtnjuta hjälp vid sin arbetslöshet.

Givetvis vore det endast för sådana arbetslösa, vilka *ostridigt* hade hemorts-
 rätt i annan kommun, som det högre statsbidraget borde utgå. Det kunde så-
 lunda icke påfordras, att vistelsekommunen i anledning av hjälpansökan skulle
 föranstalta om vidlyftig utredning i dylika frågor.

I motionerna I: 352 och II: 616 föreslås, att såsom villkor för erhållande
 av hjälp med förhöjt statsbidrag föreskrives uppehåll i vistelsekommunen un-
 der minst ett år. Därför har i motionerna förordats, att särskilda platser
 för i kommun icke hemmahörande arbetslösa allenast böra beviljas de kom-
 muner, som gjort framställning därom.

Såsom departementschefen framhållit, äro de föreslagna åtgärderna beträf-
 fande icke hemortsberättigade personer att betrakta såsom en försöksanordning,
 och givetvis bör vid åtgärdernas genomförande all nödig försiktighet iakt-
 tagas. Utskottet anser, att den arbetslöse i regel skall hava vistats i kom-
 munen under en tid av minst nio månader och tillika under denna tid hava
 innehåft anställning av mera stadigvarande beskaffenhet. Härigenom torde
 tillräckliga garantier mot missbruk hava skapats. I fråga om förslaget att
 särskilda platser för i kommun icke hemmahörande allenast skulle beviljas
 kommuner, som gjort framställning därom, åberopar utskottet vad departe-
 mentschefen anfört beträffande en dylik föreskrift. Givetvis kommer det, så-
 som i socialdepartementets promemoria framhållits, att stå vederbörande kom-
 muner fritt att avgöra, om de önska begagna sig av det antal platser för i
 kommunen icke hemmahörande arbetslösa, som av arbetslöshetskommissionen
 beviljats.

Utskottet.

Familjeförsörjare.

Enligt 19 § i hjälpkungörelsen skall såsom familjeförsörjare anses den, som
 har försörjningsskyldighet mot make eller barn eller adoptivbarn under 16 år
 eller som lever i gemensamt bo med och huvudsakligen underhåller föräldrar
 eller adoptant.

I propositionen har föreslagits att familjeförsörjarbegreppet skulle utfor-
 mas på sådant sätt, att den arbetslöse skall, oavsett om det finnes barn, anses
 såsom familjeförsörjare jämväl i förhållande till kvinna, vilken har gemen-
 sam bostad med och sköter hushållet åt honom.

Till stöd för ändringsförslaget har departementschefen, sedan han erinrat,
 att i propositionen nr 38 till innevarande års riksdag med förslag till arbets-
 löshetsförsäkring icke vidtagits någon ändring med avseende å familjeförsör-

jarbegreppets utformning i förhållande till fjolårets, med nu gällande bestämmelser för arbetslöshetshjälpen överensstämmande förslag, anført följande.

»Det måste givetvis anses vara en fördel, om de allmänna bestämmelserna för arbetslöshetshjälpen bliva likartade för alla former av sådan hjälp. Beträffande spörsmålet i förhållande till vilka personer en arbetslös skall anses såsom familjeförsörjare föreligger emellertid en väsentlig skillnad mellan vad som bör gälla i fråga om arbetslöshetsförsäkringen och om andra former av arbetslöshetshjälp. För försäkringens del har spörsmålet inverkan på bedömandet av frågan, med huru stor andel av lönen som daghjälp högst må utgå till den försäkrade. Det är emellertid därvid likgiltigt, om försörjningskyldighet föreligger gentemot en eller flera personer. För de former av arbetslöshetshjälp, som bestå av hänvisning till reservarbete eller meddelande av kontantunderstöd, får spörsmålet en vida större räckvidd. Kontantunderstödet storlek är sålunda direkt avhängigt av det *antal* personer, i förhållande till vilka den understödde anses såsom familjeförsörjare. Beträffande förmånerna vid de statliga reservarbetena framträder en skillnad i fråga om beräkningen av ortstilläggets storlek. Sådant tillägg får för gift person — vare sig barn finnas eller ej — uppgå till skillnaden mellan reservarbetslönen inom den hänvisande kommunen och reservarbetslönen för den plats, där arbetet utföres, såvida reservarbetslönen å arbetslönen är lägre än i hemkommunen. Då fråga är om ortstillägg till ogift person, som har försörjningsskyldighet mot barn eller adoptivbarn, må ortstillägget däremot högst utgå med det belopp, som skulle hava utbetalats för ifrågavarande antal barn vid kontantunderstödsverksamhet i den hänvisande kommunen.

De nu relaterade omständigheterna äro särskilt betydelsefulla, då det gäller att avgöra frågan, om en arbetslös bör anses såsom familjeförsörjare gentemot kvinna, vilken med honom sammanbor utan att äktenskap ingåtts. För arbetslöshetsförsäkringens del är behovet av en bestämmelse härom mindre framträdande, enär den arbetslöse, så snart minderårigt barn finnes, kan erhålla understöd efter de för familjeförsörjare gällande förmånliga grunderna. Vid hänvisning till statligt reservarbete kan däremot skillnaden för den arbetslöse bliva mycket stor, allt eftersom han betraktas som familjeförsörjare i förhållande till den med honom sammanboende kvinnan eller ej. Om man exempelvis tänker på det fall, att en ogift arbetslös med två barn och bostad i Stockholm, där reservarbetslönen för närvarande är fastställd till 9 kronor, hänvisas till ett statligt reservarbete i en ort med en fastställd reservarbetslön av 4 kronor, kan i ortstillägg, därest han betraktas som familjeförsörjare i förhållande till barnens moder, vilken med honom sammanbor, utbetalas 5 kronor om dagen. Betraktas han däremot icke såsom familjeförsörjare i förhållande till barnens moder, må i ortstillägg per dag utbetalas högst 1 krona 20 öre. Erhåller den arbetslöse hjälp i form av kontantunderstöd, kan skillnaden i dagunderstödet storlek i nyss avsedda fall uppgå till 1 krona.

Vid övervägande av denna fråga kan jag emellertid för min del icke anse avgörande betydelse böra tillmätas den omständigheten, huruvida kvinnan såsom hustru sammanbor med mannen. Bestämmande synes i stället böra vara, huruvida mannen och kvinnan tillsammans bildat ett hem, vilket skötes av kvinnan. I synnerhet om i hemmet finnas minderåriga barn, måste det sägas vara ett allmänt intresse att genom någon förhöjning i understödsbeloppet bidraga till att hemmet hålles samman. Men även om det i hemmet ej finnes minderårigt barn, lärer det få anses skäligt att, där kvinnan ej har egen inkomst — vilken i så fall enligt de för behovsprövningen gällande reglerna skall beaktas vid understödets bestämmande — understödet utgår med samma

belopp som om äktenskap ingåtts. Jag förordar därför, att i hjälpbestämmelserna familjeförsörjarebegreppet utformas på sådant sätt, att den arbetslöse skall, oavsett om det finnes barn, anses såsom familjeförsörjare jämväl i förhållande till kvinna, vilken har gemensam bostad med och sköter hushållet åt honom.»

I motionerna I: 352 och II: 616 hava motionärerna uttalat en skiljaktig uppfattning i fråga om den sålunda föreslagna utvidgningen av familjeförsörjarebegreppet och därvid närmare anfört följande:

»Förutom att den omständigheten, att den arbetslöse delar bostad med en kvinna, som sköter hans hushåll, ej behöver vara ett indicium för att faktisk sammanlevnad föreligger och att mannen sålunda sörjer för underhåll åt kvinnan såsom åt en hustru, bör man ej bortse ifrån den skillnad, som skapas i rättsligt hänseende genom ingående av äktenskap. Genom äktenskap blir mannen primärt försörjningsskyldig gentemot hustrun. Att på sätt som föreslagits i viss mån överflytta äktenskapets rättsverkningar på ett utomäktenskapligt samliv utan att kräva någon som helst garanti för att det i det särskilda fallet föreligger någon stadga i fråga om sammanlevnaden, synes oss ej tillrådligt. För det fall att de sammanboende hava gemensamma minderåriga barn tillgodoses intressat av att mannen bibehålles vid ekonomisk förmåga att sammanhålla de hemmavarande genom möjligheten för den arbetslöse att för barnen uppbära särskilt ortstillägg och dagunderstödsbelopp. Det må härjämte påpekas, att det särskilda utskottet vid 1933 års riksdag ansett att betänkligheter ej behövde hysas emot bestämmelserna om familjeförsörjarebegreppet, sådana de då utformades, med hänsyn därtill att den arbetslöse anses såsom familjeförsörjare i förhållande till barn utom äktenskap.»

I motionen II: 215 har hemställts, att riksdagen måtte besluta att till 19 § måtte fogas följande tillägg, — — — — »så ock ogift man eller änklings gentemot kvinna, vilken såsom hustru med honom sammanbor».

Enligt de av riksdagen för arbetslöshetsförsäkringen antagna bestämmelserna skall såsom familjeförsörjare anses den, som har försörjningsskyldighet mot make eller mot barn eller adoptivbarn under 16 år eller som lever i gemensamt bo med och huvudsakligen underhåller föräldrar eller adoptant.

Föreskrifterna om vem som skall anses såsom familjeförsörjare böra enligt utskottets uppfattning vara likartade för alla former av arbetslöshetshjälp. Med hänsyn härtill och under åberopande av vad i motionerna I: 352 och II: 616 anförts samt 1933 års riksdags uttalande i ämnet avstyrker utskottet bifall till de ändringsförslag, som beträffande familjeförsörjarebegreppet framlagts i propositionen samt i motionen II: 215.

Uroal av arbeten.

I motionen II: 185 har hemställts, att riksdagen vid beviljande av anslag för nästa budgetår till statliga och statskommunala reservarbeten för arbetslöshetens bekämpande ville besluta, att medel från detta anslag även må disponeras till nya torrlägningsföretag och upprensning av tidigare utförda sådana i enlighet med vissa, i motionen anförda synpunkter.

Utskottet.

Utskottet. Enligt 21 § b) i hjälpkungörelsen må såsom reservarbete även upptagas arbete, som kommer enskild till godo, såvida det utföres genom allmänt rättssubjekt. I enlighet härmed kunna även sådana företag, som i motionen avses, under vissa förhållanden komma till utförande såsom reservarbeten. Enär avgörandet härom i varje särskilt fall bör ankomma på arbetslöshetskommissionen, har utskottet funnit motionen icke böra föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Lönesystemet.

I 23 § av hjälpkungörelsen stadgas bland annat följande:

Arbetslöshetskommissionen har att genom särskilda undersökningar på respektive orter utröna den öppna marknadens gängse grovarbetarlöner. I den mån anledning synes föreligga att antaga, att förändringar av lönenivån inträffat, böra nya undersökningar företagas.

Med stöd av sålunda gjorda undersökningar fastställer arbetslöshetskommissionen reservarbetslönen. Denna bör ej överstiga den lägsta grovarbetarlön, för vilken arbete i orten kan i avsevärd omfattning beredas, med beaktande jämväl av löneförhållandena inom jord- och skogsbruk.

Vid ackordssättning böra sådana åtgärder undvikas, som kunna medföra en minskning i arbetsintensiteten.

I motionerna I: 352 och II: 616 har hemställts, att föreskrift måtte meddelas, enligt vilken reservarbetslönen bör med belopp, som arbetslöshetskommissionen för varje fall fastställer, understiga den lägsta grovarbetarlön, för vilken arbete i orten kan i avsevärd omfattning beredas, med beaktande jämväl av löneförhållandena inom jord- och skogsbruk.

I nämnda motioner hemställles tillika, att riksdagen måtte förklara, att ackorden skola sättas så, att den genomsnittliga dagsförtjänsten håller sig invid den fastställda reservarbetslönen.

I motionen II: 599 har hemställts om stadgande, enligt vilket reservarbetslönen icke i något fall finge sättas till lägre belopp än tre kronor och femtio öre för utfört helt dagsverke.

I motionen II: 619 föreslås, att lönerna vid reservarbetena skola utgå i enlighet med vad som i kollektivavtal fastställts vid liknande arbeten. Motsvarande yrkande har gjorts i motionen II: 400.

Utskottet. I fråga om lönesystemet har i förevarande proposition icke ifrågasatts någon ändring. Till de motionsvis framförda kraven på ändring av grunderna för fastställande av reservarbetslönen samt för den påyrkade förklaringen beträffande ackorden har utskottet icke kunnat ansluta sig. Tillräcklig erfarenhet rörande det nuvarande lönesystemet synes utskottet ännu icke hava vunnits. Utskottet får sålunda avstyrka bifall till motionerna I: 352 samt II: 599, 616 och 619 i nu ifrågavarande hänseende.

Statsbidrag till statskommunala reservarbeten.

Statsbidrag till statskommunalt reservarbete utgår enligt 35 § i hjälpkungörelsen för varje kalendermånad med högst hälften av det belopp, som un-

der månaden sammanlagt i arbetslöner utbetalats till de arbetslösa, vilka vid företaget beretts arbete, men må, för varje arbetare och hel arbetsdag räknat, utgöra högst hälften av den för orten fastställda reservarbetslönen, dock högst 3 kronor.

Härjämte må statsbidrag beviljas att utgå med högst hälften av det belopp, vartill kostnaderna för material, transporter och arbetsledning skäligen kunna uppskattas vid kostnadsberäkningarna. Om de verkliga kostnaderna befinnas lägre än de sålunda beräknade, skall statsbidrag utgå allenast med så stor del av de verkliga kostnaderna, som det beviljade statsbidraget utgjort av de beräknade kostnaderna.

Till statskommunalt reservarbete, som avser nyanläggning, omläggning eller förbättring av allmän väg, må, utan hinder av vad i första och andra styckena stadgas, statsbidrag beviljas att utgå med tre fjärdedelar av det belopp, vartill kostnaderna för själva vägarbetet skäligen kunna uppskattas vid kostnadsberäkningarna. Om de verkliga kostnaderna befinnas lägre än de sålunda beräknade, skall statsbidrag utgå allenast med så stor del av de verkliga kostnaderna, som det beviljade statsbidraget utgjort av de beräknade kostnaderna.

Då särskilda skäl därtill föranleda, må statsbidrag enligt Kungl. Maj:ts bestämmande utgå med högre belopp än som följer av vad ovan angivits; är fråga om sådant företag, som avses i tredje stycket, må bidrag efter Kungl. Maj:ts prövning jämväl utgå å kostnaden för marklösen m. m. enligt de grunder, som angivas i § 3 mom. 3 av kungörelsen angående statsbidrag till allmänna vägars byggande m. m.

I propositionen föreslås, att arbetslöshetskommissionen berättigas att bestämma statsbidragets storlek även i de fall, som för närvarande prövas av Kungl. Maj:t. Då fråga uppkommer om statsbidrag utöver 75 procent till sådana företag, som avse nyanläggning, omläggning eller förbättring av allmän väg, skall dock enligt propositionen, därest arbetslöshetskommissionen anser sig ej kunna följa den mening, som i ärendet uttalats av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, frågans avgörande hänskjutas till Kungl. Maj:t. Den nuvarande maximeringen av statsbidraget till reservarbetslönen till 3 kronor, för varje arbetare och arbetsdag räknat, förslås skola borttagas. Frågor om statsbidrag till marklösen borde enligt propositionen även i fortsättningen ankomma på Kungl. Maj:t att avgöra.

I motionerna I: 352 och II: 616 föreslås, att en anmärkning från riksdagens sida måtte göras till fromma för en effektivare gallring av de kommuner, som kunna komma i fråga med förhöjda statsbidrag. Avslag yrkas å propositionens förslag i den del, som innebär, att maximeringen till 3 kronor av statsbidraget till reservarbetslönen skulle borttagas.

I motionen II: 214 har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att bestämmelserna om statsbidrag till statskommunala reservarbeten så tillämpas, att det gives större möjligheter för de hårdats skattetyngda kommunerna att i större utsträckning än hittills anordna dylika arbeten.

Utskottet. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle, såsom ovan angivits, arbetslöshetskommissionen i allmänhet berättigas att bestämma statsbidragets storlek även i sådana fall, som för närvarande prövas av Kungl. Maj:t. Till stöd för detta ändringsförslag har departementschefen i statsrådsprotokollet framhållit, att för närvarande enahanda normer tillämpades av Kungl. Maj:t vid behandling av besvär över arbetslöshetskommissionens beslut eller av frågor om högre statsbidrag än de normala och av kommissionen. Ändringar i av kommissionen föreslagna procentsatser hade företagits av Kungl. Maj:t endast i ett fåtal fall. Dessutom skulle det nu framlagda ändringsförslaget medföra lättnad i administrativt hänseende och ett snabbare avgörande av bidragsfrågorna.

Utskottet får i avseende härå framhålla, att prövningen uppenbarligen är av största vikt, särskilt då fråga är om bestämmande av statsbidrag till hög procentsats. I dylika fall bör enligt utskottets uppfattning avgörandet alltjämt tillkomma Kungl. Maj:t, som bättre än arbetslöshetskommissionen kan överblicka hela den av staten för arbetslöshetens motverkande och för beredande av hjälp åt skattetyngda kommuner utövade verksamheten. Som ytterligare skäl för denna utskottets ståndpunkt kan för övrigt åberopas, att jämväl enligt det i förevarande proposition framlagda förslaget Kungl. Maj:t i vissa fall alltjämt skulle hava att pröva och avgöra frågor om statsbidrag till statskommunala reserverbeten. På grund av det sålunda anförda har utskottet ansett, att avgörandet i frågor om statsbidrag utöver 75 procent alltjämt bör tillkomma Kungl. Maj:t.

Emot förslaget om borttagande av den nuvarande maximeringen av statsbidraget till 3 kronor, för varje arbetare och arbetsdag räknat, har utskottet ej funnit anledning till erinran.

Genom vad utskottet i det föregående anført torde jämväl motionen II: 214 få anses besvarad.

Arbetslöshetskommissionens kontroll.

Enligt 38 § i hjälpkungörelsen åligger det arbetslöshetskommissionen att övervaka verksamheten vid de statskommunala reserverbetena, varvid särskilt bör tillses, att statsmedel icke användas i större utsträckning än hjälpbehovet kräver. Kommissionen må, om landsting, kommun eller vägstyrelse underlåter att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, kommissionen meddelat, eller anledning eljest därtill föreligger, besluta, att statsbidrag icke vidare eller endast i minskad omfattning skall utgå.

I 47 § meddelas motsvarande bestämmelser beträffande dagunderstödsverksamheten.

I de likalydande motionerna I: 109 och II: 169 hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om föranstaltande av skärpt kontroll över tillämpningen genom statens och kommunernas organ av regler gällande för hjälpverksamhet vid arbetslöshet.

I motionerna I: 352 och II: 616 har föreslagits, att i hjälpkungörelsen infördes *dels* en allmän föreskrift, enligt vilken arbetslöshetskommissionen äger övervaka att såväl av kommissionen meddelade anvisningar och råd som hjälp-

kungörelsens föreskrifter i övrigt efterlevas, *dels ock* bestämmelser, enligt vilka arbetslöshetskommissionen skulle hava att i samband med prövning av fråga om statsbidrag tillse att av kommunen även utan statsunderstöd bedriven hjälpverksamhet anordnas på sätt, som överensstämmer med de i hjälpkungörelsen lämnade anvisningarna.

Under åberopande av de i motionerna I:109 och 352 samt II:169 och 616 anförda skälen får utskottet tillstyrka, att, såsom i motionerna föreslagits, riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om föranstaltande av skärpt kontroll över tillämpningen genom statens och kommunernas organ av regler gällande för hjälpverksamhet vid arbetslöshet. Utskottet vill i samband härmed framhålla angelägenheten av, att de kontrollerande organen jämväl utöva rådgivande verksamhet.

Utskottet.

Vad i motionerna I: 352 och II: 616 i övrigt yrkats i ovan angivna delar torde icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd. I vad särskilt angår frågan om skyldighet för arbetslöshetskommissionen att i samband med prövning av fråga om statsbidrag tillse att av kommun även utan statsunderstöd bedriven hjälpverksamhet anordnas på sätt, som överensstämmer med de i hjälpkungörelsen lämnade anvisningarna, får utskottet erinra, att, i enlighet med hemställan av 1933 års riksdag, Kungl. Maj:t igångsatt utredning beträffande omfattningen av kommunernas lagliga rätt att lämna arbetslöshetshjälp utan fattigvårds karaktär samt om behovet och lämpligheten av laglig reglering av kommunernas verksamhet för arbetslöshetens bekämpande. Denna utredning är ännu icke slutförd.

Statsbidrag till understödsverksamhet.

Enligt 40 § i hjälpkungörelsen utgår statsbidrag till dagunderstöd, där ej omständigheterna prövas föranleda lägre bidrag, för envar arbetslös med hälften av det honom tilldelade understödet, dock högst med

1 krona 50 öre per dag för man och hustru tillhopa;

1 krona per dag för ensam person, som fyllt 18 år;

60 öre per dag för ensam person, om fyllt 16 men ej 18 år; samt

30 öre per dag för varje inom eller utom äktenskap fött barn.

Då särskilda skäl därtill föranleda, äger Kungl. Maj:t medgiva, att statsbidraget må utgå med större andel av dagunderstödet än nyss sagts.

I propositionen har föreslagits, *dels* att maximibeloppet 1 krona 50 öre per dag måtte utgå ej blott för man och hustru tillhopa utan även till ensam person, som är att betrakta såsom familjeförsörjare i förhållande till kvinna, vilken har gemensam bostad med och sköter hushållet åt honom, eller som lever i gemensamt bo med och huvudsakligen underhåller föräldrar eller adoptant, *dels ock* att arbetslöshetskommissionen berättigas att bestämma statsbidragets storlek även i de fall, som för närvarande prövas av Kungl. Maj:t.

I motionerna I: 352 och II: 616 har föreslagits, att statsbidrag till dagunderstöd må utgå med högst 1 krona 50 öre per dag, förutom till man och

hustru, jämväl till ensam person, som lever i gemensamt bo med föräldrar eller adoptant, vilken eller vilka han huvudsakligen underhåller. Motionärerna biträda Kungl. Maj:ts förslag om bemyndigande för arbetslöshetskommissionen att besluta om förhöjda statsbidrag men föreslå samtidigt att en anmärkning måtte göras från riksdagens sida till fromma för en effektivare gallring av de kommuner, som kunna komma i fråga med förhöjda statsbidrag.

Utskottet. Under hänvisning till vad utskottet i det föregående anfört i fråga om familjeförsörjarbegreppet förordar utskottet, att maximibeloppet 1 krona 50 öre per dag må, såsom i motionerna I: 352 och II: 616 föreslagits, utgå, förutom till man och hustru, jämväl till ensam person, som lever i gemensamt bo med och huvudsakligen underhåller föräldrar eller adoptant.

I enlighet med vad utskottet framhållit i fråga om statsbidrag till statskommunala reservarbeten har utskottet ansett, att avgörandet i frågor om statsbidrag utöver 75 procent alltjämt bör tillkomma Kungl. Maj:t.

Dagunderstöds maximibelopp.

I 44 § av hjälpkungörelsen föreskrives, att dagunderstöd icke må utgå med högre belopp än som svarar mot två tredjedelar av den lägsta grovarbetarlön, för vilken arbete i orten kan i avsevärd omfattning beredas, med beaktande jämväl av löneförhållandena inom jord- och skogsbruk.

Under tid, då arbetslös åtnjuter bidrag från arbetslöshetskassa eller arbetsgivare eller eljest i anledning av arbetslösheten är lagligen berättigad till regelbundet utgående understöd, må dagunderstöd till honom utgå med högst så stort belopp, att detsamma jämte sådant bidrag eller understöd uppgår till två tredjedelar av grovarbetarlönen.

I överensstämmelse med en av arbetslöshetskommissionen gjord framställning föreslås i propositionen, att uttrycklig bestämmelse införes i hjälpkungörelsen om rätt för arbetslöshetskommissionen att begränsa dagunderstöd till visst maximibelopp, dock högst $\frac{2}{3}$ av ortens grovarbetarlön. Vidare framhålles i propositionen, att, därest arbetslöshetsförsäkring genomföres på grundval av det i propositionen nr 38 till innevarande års riksdag framlagda förslaget, förbud syntes böra stadgas mot utgivande av dagunderstöd med statsbidrag under tid, då den arbetslöse åtnjuter daghjälp från erkänd arbetslöshetskassa.

I motionerna I: 352 och II: 616 hava motionärerna anslutit sig till Kungl. Maj:ts nyssnämnda förslag, men därjämte hemställt *dels* om föreskrift, att arbetslöshetskommitté noggrant bör tillse, att dagunderstöd icke utmätes till större belopp än vad som betingas av för varje hjälpsökande föreliggande behov, *dels ock* om bestämmelse, att dagunderstödet ej får utgå med högre belopp, än att detsamma jämte bidrag eller understöd från annat håll högst uppgår till det av arbetslöshetskommissionen fastställda maximibeloppet för den understödsklass, den arbetslöse tillhör.

I motionen II: 400 föreslås, att, där kontantunderstöd måste tillgripas, följande principer fastställas:

Med hänsyn till levnadskostnaderna indelas de arbetslösa i tre klasser på så sätt, att i klass I innefattas dyrort G i den officiella dyrortsgrupperingen, i klass II dyrorterna F, E och D och i klass III dyrorterna C, B, A.

Ersättningen utgår per dag enligt nedanstående grunder:

| | Klass I Kronor | Klass II Kronor | Klass III Kronor |
|---|-------------------|--------------------|---------------------|
| Ensamstående försäkrad | 4:50 | 3:75 | 3:— |
| Tillägg för hustru (därest hon ej är sysselsatt i förvärvsarbete) . . . | 1:50 | 1:25 | 1:— |
| Tillägg för första på grund av försörjningsplikt underhållet barn . . . | 1:20 | 1:— | 0:80 |
| Tillägg för varje barn därutöver | 0:70 | 0:60 | 0:50 |

Vad i propositionen i förevarande avseende föreslagits, har utskottet funnit sig böra tillstyrka. *Utskottet.*

De nyss återgivna, i motionerna I:352 och II:616 framlagda förslagen torde vara av sådan beskaffenhet att de icke utan närmare utredning kunna upptagas till avgörande, och har utskottet med hänsyn härtill ansett desamma icke böra för närvarande föranleda någon riksdagens åtgärd.

Motionen II:400 torde i ovan angiven del ej heller böra föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Villkor för hyreshjälp.

I särskilt ömmande fall må enligt 48 § i hjälpkungörelsen hyreshjälp tilldelas familjeförsörjare, som åtnjuter dagunderstöd. Såsom hyreshjälp anses även bidrag till betalning av ränta å skuld för eget hem ävensom till bestridande av därmed jämförliga oundgängliga utgifter för hemmets och familjens sammanhållande. Hyreshjälp må ej utgå i sådana fall, då antagas må, att hyreshjälpen skulle föranleda den arbetslöse att avstå från att söka på annan ort erhålla arbete.

I de likalydande motionerna I:2 och II:7 har hemställts, att riksdagen måtte besluta, att hyreshjälp måtte efter behovsprövning kunna utgå även åt arbetslösa, som icke äro familjeförsörjare.

Otvivelaktigt kunna fall förekomma då även arbetslösa, som icke äro familjeförsörjare, äro i behov av hjälp för erläggande av hyra. Enligt vad utskottet inhämtat, har ock arbetslöshetskommissionen, med tillämpning av gällande bestämmelser, i viss mån kunnat tillgodose dylikt behov. Med hänsyn härtill torde motionerna I:2 och II:7 icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd. *Utskottet.*

Understöd åt svenska konstnärer.

Såsom nämnts har, i två likalydande motioner, I:107 och II:195, hemställts, att riksdagen måtte medgiva, att ur anslaget till arbetslöshetens bekämpande en summa av förslagsvis 100,000 kronor skulle få användas till hjälp åt förtjänta svenska konstnärer i enlighet med grunder, som Kungl. Maj:t skulle äga bestämma. Med hänsyn till de konsekvenser, vartill ett bifall till dessa *Utskottet.*

motioner uppenbarligen skulle kunna leda, har utskottet funnit sig böra avstyrka motionerna.

Utdelning av brödspannmål eller mjöl till fattiga befolkningsgrupper.

Utskottet. I motionen II:183 har vidare föreslagits, att riksdagen måtte besluta anvisa ett anslag av 5,000,000 kronor, att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för utdelning av brödspannmål eller mjöl till fattiga befolkningsgrupper.

Vidare har i motionen II:403 föreslagits, att riksdagen måtte besluta, att till Internationella arbetarhjälpens centralkommittés förfogande ställa 30,000 ton vete för utdelning till den nödlidande befolkningen i landet. Denna utdelning skulle äga rum i Norrbotten och Västerbotten, Västernorrland, Stockholm, Västmanland, Blekinge, Bohuslän och Göteborg, där nöden ansetts vara värst. Med anledning härav får utskottet erinra om, att, enligt vad av Kungl. Maj:ts proposition nr 257 till årets riksdag framgår, den i motionerna väckta frågan är föremål för Kungl. Maj:ts uppmärksamhet. Utdelning av förmald brödsäd till behövande har, såsom i sagda proposition framhållits, förut förekommit och torde jämväl framdeles i viss utsträckning komma att äga rum. Utskottet finner sig för den skull böra avstyrka motionerna i fråga.

Mot vad Kungl. Maj:t i övrigt föreslagit riksdagen beträffande användningen av de anslag, varom fråga är, har utskottet icke haft något att erinra.

Anslagsbehovet under budgetåret 1934/1935.

Medelsbehovet under nästkommande budgetår för anslaget till bekämpande av arbetslösheten har beräknats till 12 miljoner kronor. Detta belopp understiger med 2 miljoner kronor vad som av arbetslöshetskommissionen beräknats i skrivelse den 16 februari 1934 och med 5 miljoner kronor den preliminära uppskattningen i statsverkspropositionen. Därvid är emellertid att märka, att hänsyn nu icke tagits till kostnaderna för åtgärder emot ungdomsarbetslösheten. Dessa kostnader hava av arbetslöshetskommissionen i skrivelsen den 10 december 1933 beräknats komma att under innevarande budgetår uppgå till 3 miljoner kronor.

I propositionen nr 230 med förslag till tilläggsstat för innevarande budgetår har föreslagits, att den vid utgången av budgetåret 1932/1933 å anslaget till bekämpande av arbetslösheten uppkomna reservationen skulle även till den del, som enligt beslut av 1933 års riksdag skulle överföras till anslaget till statliga och statskommunala reservarbeten, kvarstå å femte huvudtiteln. Vid bifall härtill har vid innevarande budgetårs utgång å förevarande anslag ansetts kunna beräknas föreligga en reservation, som kan uppskattas till 3 miljoner kronor. Det för budgetåret 1934/1935 erforderliga anslaget till bekämpande av arbetslösheten har med hänsyn härtill befunnits kunna upptagas till (12,000,000 — 3,000,000) 9 miljoner kronor.

För den verkställda beräkningen av omfattningen under budgetåret 1934/1935 av statliga och statskommunala reservarbeten samt kontantunderstöd

har redogörelse lämnats i samband med framläggandet av plan för omfattningen under samma budgetår av statens åtgärder i övrigt i arbetslöshetsavhjälpande syfte. Till den sålunda lämnade redogörelsen torde få hänvisas (se proposition nr 234 sid. 33 ff.). Av densamma framgår, att det genomsnittliga antal arbetare, vilka kunna och böra beredas sysselsättning vid *statliga och statskommunala reservarbeten*, uppskattats till sammanlagt omkring 24,000 man i genomsnitt under budgetperioden. Statens kostnad härför har beräknats till 46 miljoner kronor, med vilket belopp således anslaget till statliga och statskommunala reservarbeten synts böra upptagas. Detta belopp motsvarar vad som av arbetslöshetskommissionen i skrivelsen den 16 februari 1934 ansetts erforderligt för verksamhetens upprätthållande under nästkommande budgetår och understiger med 2 miljoner kronor det belopp, som i anslutning till kommissionens preliminära uppskattning beräknats i statsverkspropositionen.

Jämlikt bestämmelserna i 55 § av hjälpkungörelsen skola från anslaget till statliga och statskommunala reservarbeten bland annat bestridas kostnaderna för arbetslöshetskommissionen och besvärsnämnden för reservarbetslöner. Någon anledning att på grund härav höja anslagets belopp har icke ansetts förefinnas, enär — såsom hittills plägat ske — i kostnaderna för de statliga reservarbetena inräknats utgifterna för den centrala administrationen av verksamheten.

I fråga om det antal arbetslösa, till vilka under budgetåret 1934/1935 *kontantunderstöd* med statsbidrag kan komma att utgivas, framgår av den i propositionen nr 234 lämnade redogörelsen, att det vore erforderligt att beräkna medel för sådan hjälp till 20,000 arbetslösa i genomsnitt under budgetperioden. Kostnaden härför har med samma utgångspunkter som nästföregående år synts böra uppskattas till 10 miljoner kronor, i vilket belopp emellertid — med hänsyn till vunnen erfarenhet om de verkliga kostnaderna för verksamheten — ansetts kunna inrymmas diverse mindre utgifter, som finnas böra utgå från anslaget.

Beträffande kostnaderna för *hyreshjälpsverksamheten* har arbetslöshetskommissionen i sin skrivelse den 15 december 1933 uppskattat desamma för innevarande budgetår till 2 miljoner kronor. Samma belopp har beräknats för ändamålet under nästkommande budgetår.

De av Kungl. Maj:t verkställda beräkningarna av de anslag, varom i förevarande proposition är fråga, hava icke givit utskottet anledning till erinran. Härav följer, att utskottet icke kan biträda de motionsvis framförda förslagen om ökning av anslagen i fråga.

Utskottet.

Utskottets hemställan.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet — som i särskilt utlåtande avger förslag beträffande sättet för täckande av det för statliga och statskommunala reservarbeten tillstyrkta anslaget — hemställa,

I:o) att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition och med avslag å herrar Hagbergs i Luleå och Brädefors, Kilboms m. fl. och Hagbergs i Luleå och Brädefors motioner, II: 401, 617 och 619, i vad de skilja sig från Kungl. Maj:ts förslag, — sistnämnda motion endast i vad den avser här behandlade anslag —

a) under femte huvudtiteln till bekämpande av arbetslösheten för budgetåret 1934/1935 anvisa ett extra reservationsanslag av 9,000,000 kronor;

b) till statliga och statskommunala reserverbeten för budgetåret 1934/1935 anvisa ett extra reservationsanslag av 46,000,000 kronor;

II:o) att riksdagen må godkänna de av utskottet förordade ändringarna i grunderna för ifrågavarande båda anslags användning;

III:o) att riksdagen må med bifall till herr *Petrus Nilssons* m. fl. och *A. Pehrssons* i Bramstorp m. fl. motioner, I: 109 och II: 269, samt i anledning av herr *J. B. Johanssons* m. fl. och herr *A. Lindmans* m. fl. motioner, I: 352 och II: 616, i nu ifrågavarande hänseende, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om föranstaltande av skärpt kontroll över tillämpningen genom statens och kommunernas organ av regler gällande för hjälpverksamhet vid arbetslöshet;

IV:o) att följande motioner, nämligen:

inom första kammaren:

nr 2 av herr *Sjödahl* m. fl.;

nr 107 av herr *Olof Olsson* m. fl.;

nr 352 av herr *J. B. Johansson* m. fl.;

samt inom andra kammaren:

nr 7 av herr *E. Frankenberg* m. fl.;

nr 183 av herr *V. Herou* m. fl.;

nr 185 av herr *E. Olsson* i Staxäng m. fl.;

nr 195 av herr *A. Vougt* m. fl.;

nr 214 av herr *J. Mårtensson* m. fl.;

nr 215 av samma motionärer;

nr 391 av herr *E. Lind* m. fl.;

nr 400 av herrar *H. Hagberg* och *J. Brädefors*;

nr 403 av samma motionärer;

nr 411 av herr *E. Andersson* i Stockholm m. fl.;

nr 599 av herr *A. Hermansson*;

nr 616 av herr *A. Lindman* m. fl.;

nr 618 av herr *S. Johnsson* i Kalmar m. fl.;

må, i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet anfört, icke föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 8 juni 1934.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Hamrin, Lindblad, Svensson* i Kompersmåla, *Nilsson* i Malmö, *Nilsson* i Gränebo, *Oscar Olsson, Bagge, Asplund, Walles, Thelin, Nylander* och *Jonsson* i Lycksele; samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Råstock, *Jansson, Strindlund, Törnkvist* i Karlskrona, *Jeppsson, Andersson* i Höör, *Persson* i Falla, *Svensson* i Grönvik, *Jonsson* i Eskilstuna, *Norsell, Skoglund* och *Olsson* i Staxäng.

Reservationer:

1) av herrar *Svensson* i Kompersmåla, *Bagge, Thelin, Nylander, Persson* i Falla, *Skoglund* och *Olsson* i Staxäng, vilka anfört:

»De förslag till åtgärder för arbetslöshetens bekämpande, som av Kungl. Maj:t framlagts vid årets riksdag och av vilka de principiellt viktigaste behandlas i utskottets föreliggande och efterföljande utlåtanden, äro grundade på principer, vilka vi på avgörande punkter icke kunna biträda.

Dessa förslag äsyfta i likhet med de åtgärder, som beslutades vid föregående års riksdag att lägga huvudvikten vid offentliga arbeten på den öppna marknaden och icke på statliga och statskommunala reservarbeten. Dessa senare skola anordnas på ett sätt, som enligt vår mening är ägnat att försvåra arbetarnas övergång till arbetsmarknaden. Det material, som förelagts utskottet, har även visat, att de tidigare bestämmelserna, som gävo arbetarna ett intresse att självmant uppsöka andra arbetstillfällen, icke kunnat ersättas av arbetslöshetskommittéernas verksamhet i detta syfte.

Under »Utgifter för kapitalökning» har sålunda äskats anslag, väsentligen motiverade med syftet att bekämpa arbetslösheten, till för våra förhållanden mycket stora belopp. Tillsammans med anslagen vid föregående års riksdag för liknande ändamål skulle anslag av denna storleksordning komma att utgöra en enastående belastning på den svenska statens finanser, vilken blir desto betänkligare som anslagen måste finansieras med lånemedel.

Ur synpunkten av direkt hjälp åt arbetslösa äro dylika arbeten i regel olämpliga, på den grund att dels hänvisning av arbetslösa till dylika arbeten och behovsprövning icke kan äga rum, dels endast ett mindre antal arbetslösa kun-

na beredas sysselsättning i jämförelse med det antal, som kan sysselsättas vid för samma kostnadssumma anordnade reservarbeten och dels lönesättningen och förhållandena i övrigt äro ägnade att i högre grad än de för reservarbetena gällande kvarhålla arbetskraften.

De väldiga anslagen till dylika arbeten hava även motiverats med deras förmenta konjunkturstimulerande verkningar.

Hela tanken att med allmänna arbeten m. m. söka påverka konjunkturutvecklingen i gynnsam riktning har emellertid visat sig vara föga verklighetsbetingad.

Den allmänna förbättring av konjunkturläget inom den svenska industrien, som inträffade under föregående år, har visat sig bestående och har fortskridit, olika hastigt på olika områden, oaktat den hämmande inverkan, som byggnadskonflikten icke kunnat undgå att utöva. Uppenbart är, att denna förbättring framförallt betingats av ökade avsättningsmöjligheter för flertalet av våra stora exportindustrier. Det internationella konjunkturuppsvingets återverkningar på Sveriges näringsliv framträda starkt i utvecklingen av utrikeshandeln. Exportvärdet i mars 1933 uppgick till 59 milj. kr. och i mars 1934 till 83 milj. kr. Samtidigt försköts importens värde från 90 till 100 milj. kr. Den starka relativa stegringen av exporten har medfört, att utrikeshandeln under senare halvåret 1933 lämnade ett betydande positivt netto. Utvecklingen inom exportindustrierna har givetvis icke kunnat undgå att påverka läget även inom hemmamarknadsindustrierna. Detta visas även av tillgängliga uppgifter rörande avsättningsutvecklingen. En relativt generell avsättningsserie utgöra uppgifterna rörande mängden gods på statens järnvägar (exkl. lapplandsmalm). I februari 1933 fraktades i runt tal 561,000 ton, i februari 1934 fraktades c:a 655,000 ton. Det har sålunda besannat sig, vad som redan vid föregående års riksdag framhölls, nämligen att den svenska industriens konjunkturer äro väsentligen beroende av världskonjunkturers utveckling. Hur denna kan komma att gestalta sig i framtiden är nu liksom alltid oberäkneligt. Vad vi för närvarande kunna konstatera, är emellertid att det nuvarande läget inom den svenska industrien präglas av markerat uppåtgående konjunkturer.

Alldeles frånsatt den ringa möjligheten att överhuvud taget kunna genom allmänna arbeten inverka på konjunkturutvecklingen i ett land som vårt, har den ovan omtalade svängningen i de industriella konjunkturerna dessutom försiggått utan någon egentlig påverkan från de av 1933 års riksdag till förfogande ställda anslagen. Ännu så sent som den 11 november 1933 hade enligt socialministerns utsago (i ett offentligt föredrag i Surahammar) endast 39 milj. kr. fördelats av regeringen. I ett radioföredrag den 7 januari meddelade socialministern, att dittills disponerats 52 milj. kr. Av prop. nr 234 vid årets riksdag framgår, att till och med den 23 februari 1934 anvisats tillhoppa i runt tal 75 milj. kr. av de till allmänna och liknande arbeten anslagna medlen, vilket dock icke innebär, att arbeten äro i gång för detta belopp. Härav beräknas endast 59 milj. kr. komma till användning under budgetåret 1933/1934. Icke heller har den avsedda direkta inverkan på arbetstillfällena uppnåtts. Antalet arbetare, som nyanställts för dessa medel, upp-

gick sålunda under höstmånaderna till några hundratal för att vid slutet av mars månad innevarande år stiga till omkring 3,000. För dem, som vid arbetslöshetsfrågans behandling under föregående riksdag voro kritiskt inställda till arbetsprogrammets förutsättningar såsom på samma gång lämplig hjälpform och konjunkturpåverkande faktor, har det icke inneburit någon överraskning, att verkställigheten icke motsvarat förhoppningarna. Allt detta synes dessutom klart ådagalägga, att den offentliga verksamhetens administration ingalunda är så smidig, att den kan tjäna som organ för en ekonomisk politik, som syftar till att genom reglering av de allmänna arbetenas omfattning påverka konjunkturutvecklingen. Härtill kommer, att amorteringen av lånen måst dragas ut över så många år, att det finns all anledning antaga, att den därav betingade skattebördan kan komma att visa sig synnerligen skadlig även ur konjunkturpolitisk synpunkt. Någon anpassning efter konjunkturerna har sålunda i verkligheten icke kunnat ske, vare sig vid användningen eller vid återbetalningen av de upplånade medlen. Då nu dessutom, som tidigare framhållits, den industriella konjunkturen redan förbättrats utan att detta orsakats av ifrågavarande anslag, förefaller det, som om motiven för dylika allmänna arbeten med åtföljande väldiga låneanslag vore särskilt litet bärkraftiga. Det synes i stället i högsta grad oklokt att i en för landet bekymmersam ekonomisk och finansiell situation engagera sig i ett arbetsanskaffningsprogram av en sådan räckvidd, att effekten icke kan utvinnas inom den tid, under vilken man avser att hjälpen bör komma i fråga, och att den eventuella inverkan på näringslivet kommer att äga rum vid en tidpunkt, då man ej vet, huru konjunkturförhållandena äro beskaffade. Även detta innebär en synnerligen kraftig anledning att beskära de äskade anslagen för allmänna arbeten m. m. En ytterligare anledning härtill förefinnes däruti, att de av 1933 års riksdag beviljade anslagen, såsom framgår av proposition nr 234, i så stor utsträckning icke tagits i anspråk för det avsedda ändamålet.

Förbättringen i industrikonjunkturen återspeglas, som naturligt är, i uppgifterna rörande produktionens omfattning och i sysselsättningsgraden. Uppgången i sysselsättningsgraden kommer emellertid endast delvis till uttryck i arbetslöshetsstatistiken. Särskilt är detta fallet i statistiken över antalet hjälpsökande hos arbetslöshetskommittéerna. Utan att närmare ingå på bristerna hos denna statistik, vilken ingalunda är ett tillförlitligt uttryck för antalet verkligt hjälpbehövande arbetslösa, är det tydligt, att ifrågavarande divergens i viss mån beror på tillkomsten av nya hjälpsökandegrupper, vilka i avsevärd utsträckning icke bort erhålla arbetslöshetshjälp, samt på kvarstannandet av hjälpsökande inom denna verksamhet, vilka med tidigare tillämpade bestämmelser skulle ha sökt sig ut på allmänna arbetsmarknaden.

Av tillgängliga siffror framgår sålunda, att ökningen i arbetstillgången under sista halvåret 1933, då det nya lönesystemet varit i tillämpning, icke erhållit sin naturliga motsvarighet i minskning av det antal personer, som i anledning av arbetslöshet påkallat det allmännas hjälp, utan att tvärtom detta antal betydligt ökats under berörda tid. Enligt vårt förmenande måste en av de väsentligaste orsakerna till denna ogynnsamma utveckling ligga i de

vid 1933 års riksdag vidtagna förändringarna i bestämmelserna för arbetslöshetshjälpen. Medan de hjälpsökandes antal under förra delen av 1933 stadigvarande på grund av konjunkturförbättringen minskades i en helt annan utsträckning än de föregående åren, skedde en plötslig omsvängning till det sämre i och med augusti, den första månad, då de nya direktiven i full utsträckning kommo i praktisk tillämpning.

Hjälpperksamhetens anordning är emellertid givetvis ej den enda faktor, som inverkar på utvecklingen av arbetslöshetens omfång. Ett mera ingående studium av det föreliggande materialet visar i själva verket, att nu föreliggande arbetslöshet till en del representerar ett långtidsproblem; det fortgående konjunkturuppsvinget har utlöst en förbättring i sysselsättningen men, på grund av bl. a. den i förhållande till prisutvecklingen inom vissa områden höga lönenivån, icke förmått placera det befolkningsöverskott, som uppkommit under och genom krisen, icke minst på grund av försörjningssvårigheterna inom jordbruket. Man kan dessutom i detta sammanhang erinra därom, att det senaste konjunkturuppsvinget trots sin styrka aldrig ledde till en sådan absorption av befolkningen, att man lyckades nedbringa den permanenta arbetslösheten. Denna permanenta arbetslöshet ligger nu på en väsentligt högre nivå än vid depressionens början, och avsevärda anspråk måste därför ställas på arbetsmarknadens anpassningsförmåga och näringslivets expansion, om man skall våga hoppas på en väsentlig förbättring i arbetslöshetsläget.

Framtiden kommer därför förmodligen att bjuda på åtskilliga svårlösta arbetslöshetsproblem på grund av svårigheten för människor att finna sin utkomst inom de områden av näringslivet, där de tidigare varit sysselsatta. Härvidlag är emellertid att märka, att dessa arbetslöshetsproblem äro av en annan karaktär än de, som uppkommit som en följd av depressionen och konjunkturutvecklingen. En tillfällig stimulans, om nu en sådan i tillräcklig utsträckning skulle kunna beredas genom de föreslagna offentliga arbetena, något varom man, som sagt, kan hava sina berättigade tvivelsmål, kan icke råda bot på dylik arbetslöshet. Vad som här kräves är framför allt förvisso mycket svårgenomförbara men icke desto mindre fullkomligt ofrånkomliga omflyttningar av arbetskraften samt anpassningar av arbetslönerna, vilka för närvarande röna sina svåraste hinder från organisationsväsendet på arbetsmarknaden samt den nuvarande anordningen av arbetslöshetshjälpen.

Däremot är det uppenbart, att under alla förhållanden dylika förflyttningar äro som sagt svåra att genomföra och alltid taga en avsevärd tid, och att de människor, som drabbas av dylika permanenta förändringar inom näringslivet, böra under övergångstiden erhålla lämplig hjälp från det allmänna. Denna hjälp får dock icke anordnas så, att den onödigtvis försvårar anpassningen; en lämplig form är därför den under åren 1915—1933 prövade anordningen med reserverbeten, organiserade på det sätt, som av oss angivits i särskilda reservationer vid olika punkter av utskottets utlåtande. Dessa arbeten äro nämligen, om de anordnas på rätt sätt, ägnade både att upprätthålla rörligheten på arbetsmarknaden och att för ett visst belopp lämna arbete åt så stort antal som möjligt. Vikten härav just nu, när den öppna marknaden

åter börjar bjuda arbetstillfällen, är särskilt påfallande, och exemplet från arbetslöshetspolitikens samband med återhämtningen 1922/1923 synnerligen lärorikt.

De allmänna arbeten m. m. av den karaktär, som i år återigen föreslås av Kungl. Maj:t, äro däremot ännu mindre lämpliga såsom led i arbetslöshets-hjälpen under nuvarande förhållanden, än vad fallet varit tidigare, framför allt på grund av sin tendens att yttermera bidra till arbetsmarknadens för-stelning.

Såväl det finansiella läget som konjunkturläget och arten av de arbetslös-hetsproblem, inför vilka vi för närvarande stå, kräva sålunda en helt annan behandling av kapitalutgifterna på nästa års stat än den, som i Kungl. Maj:ts propositioner vid årets riksdag förekommit.

Av nu angivna grunder hava vi ansett, att de anslag, som kunna motiveras av arbetslösheten, böra utgå till arbetslöshetskommissionens verksamhet, fram-för allt till de statliga och statskommunala reservarbetena, och hava på grund av svårigheten att förutse, huru framtiden i fråga om behovet av arbetslöshets-hjälp kan komma att gestalta sig, velat tillstyrka, att de av Kungl. Maj:t för dessa ändamål äskade anslagen måtte av riksdagen till i propositionen angivna belopp helt beviljas, oaktat den påtagliga nedgång i arbetslösheten, som de senaste månaderna uppvisat, dock med av oss vid de olika punkterna angivna förändringarna beträffande villkoren, särskilt i fråga om lönesättningen och konfliktdirektiven.

I fråga om övriga anslagsäskanden hava vi ansett dem böra behandlas på vanligt sätt med hänsyn uteslutande till deras omedelbara ändamål och till det finansiella lägets krav. Härvid hava vi emellertid i vissa fall varit bundna av föregående riksdags beslut samt i några fall, då det gällt särskilt arbetskrävande och billiga arbeten inom jordbruket med dettas speciella ar-betslöshetsläge, icke velat motsätta oss deras beviljande.

Även utskottsmajoriteten har föreslagit vissa beskränningar av de av Kungl. Maj:t äskade anslagen för kapitalökning. Vi hava emellertid ansett, att ut-skottet bort gå vida längre ifråga om begränsning av dessa anslag. Framför allt hava vi ansett det olämpligt att fortfarande ställa till Kungl. Maj:ts för-fogande betydande belopp för statliga och kommunala beredskapsarbeten. Här framträda särskilt de olägenheter ur den enhetliga budgetbehandlings syn-punkt, vilka känneteckna Kungl. Maj:ts förslag. Granskningen av den använd-ning dessa anslag fått synes oss även giva vid handen, att erfarenheten visat, att de betänkligheter, vilka framställts mot denna anslagsform, varit synner-ligen väl befogade. Samma erinringar gälla i lika grad med avseende på an-slaget till lån för främjande av enskild företagsamhet. Slutligen ha vi velat framhålla, att det enligt vår mening borde ha framstått som en oavvislig nöd-vändighet att beakta det gångna årets erfarenheter i fråga om verkningarna av de vid föregående års riksdag beslutade bestämmelserna för arbetslöshets-hjälpen, särskilt beträffande lönesättningen och konfliktdirektiven, och att vidtagna därav betingade ändringar. I övrigt hänvisa vi till de vid de olika anslagen och direktiven avgivna reservationerna.»

I anslutning härtill hava ifrågavarande reservanter ansett sig icke kunna biträda det under rubrik »Allmänt uttalande» införda yttrandet.

Samma reservanter hava beträffande ifrågasatta ändringar i direktiven ansett, att utskottets yttrande under nedanstående rubriker bort hava följande lydelse:

Lokalorgan.

Såsom nyss — — — särskild arbetslöshetskommitté.

Vad beträffar frågan om skyldighet att mottaga förordnande till ordförande i eller val till ledamot i arbetslöshetskommitté, har erfarenheten från de senare årens hjälpverksamhet givit vid handen, att det i icke så få fall mött svårigheter att för det i många kommuner maktpåliggande och i vissa hänseenden ömtåliga uppdraget att vara ledamot av arbetslöshetskommitté förvärva eller behålla de för uppdraget lämpligaste och dugligaste personerna. Det är uppenbart, att här föreligger en fråga av utomordentlig vikt. I samma mån kommunernas och statens ekonomiska bärkraft under en fortsatt omfattande arbetslöshet allt hårdare anstränges, få konsekvenserna av ett olämpligt handhavande av de uppgifter, som åligga de lokala arbetslöshetsorganen, ökad betydelse. Enligt det förslag, som framlagts i motionerna I: 352 och II: 616 skulle ej annan äga avsäga sig uppdrag att vara ordförande eller ledamot i arbetslöshetskommitté än ämbets- eller tjänsteman, som av sin befattnings vore hindrad att fullgöra uppdraget, den som uppnått 60 års ålder, den som eljest uppgåve hinder, vilket godkändes av den myndighet, som givit uppdraget, så ock då uppdraget lämnas den, som under den senaste mandat-tiden dock minst fyra år, det år då uppdraget gives inberäknat, tjänstgjort som ordförande eller ledamot av arbetslöshetskommitté. Utskottet har på grund av vad i det föregående anförts ansett sig böra tillstyrka bifall till detta förslag.

Vad angår — — — kommunala förvaltningsapparaten.

Revision.

Emot det — — — till erinran.

Till stöd — — — utövar.

Det är uppenbarligen av mycket stor betydelse, att effektiv kontroll utövas beträffande den lokalt bedrivna hjälpverksamheten. Säkerligen skulle en sådan anordning, som i motionerna föreslagits, medföra en behövlig skärpning av den kontroll, som utövas av den av länsstyrelsen utsedde revisorn, och tillika bereda arbetslöshetskommissionen ökade möjligheter att övervaka verksamhetens handhavande. Utskottet har alltså funnit sig böra tillstyrka motionärernas förslag i nu förevarande del.

Det i — — — kommunalförfattningarna.

Karenstid.

Enligt av — — — underlättas.

Vad angår frågan om längre karenstid för arbetare inom säsongbetonade yrken m. m., har utskottet funnit sig böra ansluta sig till det i motionerna I: 352 och II: 616 framställda förslaget i berörda hänseende.

Erbjudet arbetes lämplighet.

Enligt andra stycket c) och tredje stycket i 15 § av hjälpkungörelsen kan hänvisning till ett av kollektivavtal ej reglerat arbete ej ske, då konflikt råder å arbetsplatsen, i annat fall än då arbetslöshetskommissionen förklarar konflikten vara »av den särskilda beskaffenhet, att skäligen anledning till arbetsvägran icke förelegat». Den vägledning vid avgörandet av huruvida en föreliggande konflikt skall rubriceras såsom okynneskonflikt eller inte, som genom denna bestämmelse givits arbetslöshetskommissionen, är skäligen bristfällig. Av uttrycken »särskild beskaffenhet» och »skäligen anledning» framgår endast, att arbetslöshetskommissionen ej skall avgiva sådan förklaring i tveksamma fall utan endast då konfliktsorsaken framstår såsom klart oberättigad. Med en sådan allmänt hållen avfattning av direktiven kan det befaras, att arbetslöshetskommissionen finner sig böra underlåta att avgiva förklaring, gående ut på att en konflikt är obefogad, även i sådana fall då uppenbart missbruk av strejk- eller blockadvapnet föreligger. Det synes i varje fall önskvärt, att innebörden, på sätt i motionerna I: 352 och II: 616 framhållits, av gällande bestämmelse närmare utformas.

Konfliktdirektiven.

De av 1933 års riksdag beslutade direktiven beträffande förhållandet mellan konflikt och det allmännas hjälpåtgärder i anledning av arbetslöshet inneburo en fullständig omläggning av dittills i detta avseende tillämpade grundregler. De äldre bestämmelserna voro baserade på den principen, att samtliga de arbetare, som voro direkt eller indirekt beroende av en konflikts utgång, icke skulle kunna underhållas av stat och kommun, eller med andra ord att det allmänna ej skulle uppträda till den ena partens förmån. Staten borde iakttaga neutralitet vid konflikter. Härigenom vanns, att fackorganisationerna tvungos att noga överväga riskerna av en konflikt för samtliga sina medlemmar såsom en sund solidaritet fordrade. Det oförnekliga sambandet mellan arbetslön och arbetslöshet utsuddades ej av offentliga åtgärder, och man behövde ej befara, att den växelverkan, som måste finnas mellan dessa båda faktorer, skulle allt för mycket rubbas.

Ehuru de nya konfliktdirektiven ej ägt tillämpning under längre tid än icke fullt ett år, kan man tydligt skönja deras skadliga verkningar, varjämte deras oklara utformning synes hava medfört betydande svårigheter vid tillämpningen. Dessa skadliga verkningar äro av flera slag. Sålunda kunde fackorganisationerna under byggnadskonflikten överföra ett betydande antal arbetslösa, som de före den 1 juli 1933 ansett sig böra underhålla, till offentligt understöd.

Omfattningen av denna hjälp begränsades visserligen därav, att den — när det var fråga om säsongarbetare — måste förknippas med ett dispensförfarande. Vid en storkonflikt i en annan näringsgren, exempelvis den mekaniska verkstadsindustrien, som för närvarande har c:a 12,700 hjälpsökande arbetslösa, skulle däremot något sådant hinder ej hava förelegat för att lämna alla dessa arbetslöshetshjälp, ehuru de skulle hava varit i högsta grad beroende av en dylik konflikts utgång.

Vidare nödgas man konstatera talrika konflikter just i sådana fall, som omnämnas i herr E. Tryggers m. fl. reservation till särskilda utskottets vid 1933 års riksdag utlåtande nr 18 (motiveringen till 16 §), nämligen mera temporärt eller säsongvis bedrivna arbeten, såsom skogsavverkning, mindre sågverk och dylikt. Trots den stora arbetslösheten bland skogsarbetare under hösten uppstodo ofta konflikter i skogsarbetet, innan arbetet börjat. Jämlikt understödsförfattningens 16 § synas arbetslöshetsorganen icke hava ansett sig kunna verkställa några avstängningar av de arbetslösa skogsarbetare, som dock uppenbarligen hade det mest direkta intresse av konfliktens utgång, därför att de icke voro direkt indragna i konflikt = arbetslösa på grund av densamma.

Särskilda utskottet uttalade i sitt ovannämnda utlåtande följande: »I den mån ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag i detta hänseende skulle kunna tagas till intäkt för en sådan taktik vid en konflikt, att personer, som direkt äro intresserade av utgången av denna, komma att under konflikten åtnjuta arbetslöshetshjälp, måste sålunda detta betecknas som oriktigt.» Efter godtagande av denna tankegång förklarade sig utskottet dock nödsakat underkänna möjligheten av dess tillämpande i praktiken. Häri ligger tvivelsutan förklaringen till att arbetslöshetsorganen ej avstängt de arbetslösa i nyss angivna fall, ehuru tvekan icke har behövt råda om intresseberoendet av konflikten.

Om man betänker den svenska arbetsmarknadens inom stora områden starka säsongbetoning, måste de nuvarande konfliktdirektivens otillfredsställande utformning framstå klart med hänsyn till vad som nyss anförts. Hänvisas må till skogsbruk, byggnadsindustri, vägarbeten och andra anläggningsföretag, som tidvis torde sysselsätta mer än 150,000 arbetare.

I detta sammanhang torde böra framhållas ett arbetsområde, som ej regleras av gällande bestämmelser, nämligen sådana kommunala arbetsföretag, som utan att åtnjuta statsbidrag från arbetslöshetskommissionen dock igångsatts endast för att bringa hjälp åt de arbetslösa. Det lär icke vara ovanligt, att konflikter förekomma vid dylika arbeten. Därest dessa arbeten betraktades som arbeten i den öppna marknaden, skulle exempelvis vid konflikt hänvisning ej kunna äga rum. Kommunen kunde därvid tänkas komma i den belägenheten att nödgas utgiva dagunderstöd, fastän arbete med skälig lön funnes tillgängligt.

Den påtalade oklara utformningen av direktiven har framstått särskilt tydligt i samband med byggnadskonflikten. Svårigheterna vid tillämpningen hava, såsom närmare belysts i motionerna I: 352 och II: 616, kommit till uttryck från vederbörande myndighets — arbetslöshetskommissionens — sida,

då kommissionen hade att yttra sig över besvär hos Kungl. Maj:t från Göteborgs arbetslöshetskommitté angående arbetslöshetshjälpen för byggnadsarbetare.

Det torde icke råda något tvivel, att samtliga byggnadsarbetare hade det mest utpräglade intresse av konflikterns utgång. Det måste anses oriktigt, att arbetslösa byggnadsarbetare under konflikten underhållits av stat och kommun tidvis med belopp, som torde röra sig omkring 300,000 kronor per månad.

Den vid 1933 års riksdag av herr Trygger m. fl. avgivna reservationen nr 1 till särskilda utskottets utlåtande nr 18, i vad den avsåg de så kallade konfliktdirektiven, synes på ett rättvist och skäligt sätt reglera hjälpverksamheten i denna del. Bestämmelserna, som dock endast avse behörigheten för arbetslösa att sysselsättas vid reservarbete, äro distinkta och torde icke medföra svårigheter vid tolkningen.

På här anförda skäl har utskottet funnit sig böra tillstyrka bifall till det ändringsförslag, som framlagts i motionerna I: 352 och II: 616.

Utskottet har härvid icke förbisett, att ett bifall till vad sålunda förordats medför, att konfliktdirektiven utformas olika för ifrågavarande hjälpverksamhet och för arbetslöshetsförsäkringen. Enligt utskottets uppfattning är det visserligen i och för sig angeläget att reglerna för olika former av arbetslöshetshjälp äro likartade. Såsom herr E. Löfgren närmare påvisade i sin vid 1933 års riksdag avgivna reservation till särskilda utskottets utlåtande nr 17 kunna emellertid vissa skäl anföras för att i förevarande hänseende göra en åtskillnad mellan reglerna för arbetslöshetshjälpen och för försäkringen, och utskottet har därjämte ansett olägenheterna av att de nuvarande konfliktdirektiven bibehållas oförändrade för arbetslöshetshjälpens vidkommande vara så avsevärda, att önskemålet om likartade föreskrifter icke här bör bliva utslagsgivande.

Lönesystemet.

För att icke arbetslöshetshjälpen skall framstå såsom förmånligare än arbete och utkomst i vanlig ordning, är det en oeftergivlig förutsättning, att lönesystemet vid reservarbetena utformas på ett annat sätt än som blivit följden av 1933 års riksdagsbeslut. En del skulle vara vunnet därigenom, att riksdagen konstaterade, att föreskriften i 23 § av hjälpkungörelsen, att reservarbetslönen ej bör överstiga den »lägsta grovarbetarlönen», i överensstämmelse med en objektiv tolkning endast innebär en maximering av reservarbetslönen men däremot ej något hinder för att lönen sättes lägre än grovarbetarlönen i fråga. Erfarenheterna av de nya lönedirektivens tillämpning och verkningar innebära emellertid en ofrånkomlig maning till en helt förnyad revision av grunderna för lönesättningen. Den enskilde individens initiativkraft kommer alltjämt att ge utslag åt det håll, där de bästa försörjningsmöjligheterna stå till buds. En arbetslöshetspolitik, som syftar till att de olika hjälpformerna icke skola vara självändamål utan endast bereda tillfälliga möjligheter till nödortfört utkomst i avvaktan på ökade arbetstillfällen i den fria marknaden, må-

ste beakta detta. På den grund är det nödvändigt, att de förmåner, som reservarbetena erbjuda, avvägas så, att de komma att ligga lägre än de löner, som erbjudas inom de olika näringsgrenarna på öppna marknaden. Att reservarbetslönen beräknas till belopp, understigande den i hjälpkungörelsen närmare bestämda grovarbetarlönen, torde vara erforderligt även på grund av svårigheterna att i praktiken anpassa reservarbetslönen efter de i öppna marknaden förekommande olika lönelägena. Man torde nödgas räkna med att dylika osäkerhetsskapande faktorer vid lönebestämningen alltjämt komma att göra sig gällande. Vid sådant förhållande synes det ofrånkomligt att återgå till tidigare lönedirektiv, som skapade erforderlig marginal mellan den nominella reservarbetslönen och den lägsta marknadslönen för de ojämnheter, som i praktiken icke kunna undvikas vid lönesättningen. Av sålunda anförda skäl bör avfattningen av 23 § i nu gällande kungörelse ändras.

I fråga om spännvidden mellan den lägsta grovarbetarlönen och reservarbetslönen anser utskottet, att den av arbetslöshetskommissionen därutinnan tidigare tillämpade praxis, enligt vilken avståndet i de högre lönelägena är avsevärt men i de lägsta obetydligt, bör följas. Möjlighet bör finnas att stödja familjeförsörjare genom särskilda familjetillägg, samtidigt som svårigheterna för ogifta arbetare att vid lägsta lönelägena erhålla full försörjning undvikas genom att skillnaden mellan grovarbetarlönen och reservbetarlönen vid dessa lönelägen reduceras till ett rent nominellt belopp, som saknar praktisk betydelse vid ackordssättningen och som kan borttagas, utan att detta kommer att medföra något avsteg från de tidigare principerna för arbetslöshetspolitiken.

Då utskottet vidare anser, att de i hjälpkungörelsen intagna reglerna för bedrivande av den statliga och statsunderstödda hjälpverksamheten vid arbetslöshet i flera andra avseenden äro otillfredsställande i sina verkningar, tillstyrker utskottet bifall till det ändringsförslag, som beträffande 23 § i hjälpkungörelsen framlagts i motionerna I: 352 och II: 616.

I särskilda utskottets vid föregående års riksdag avgivna utlåtande nr 17 framhålles, att utskottet icke påkallade någon ändring i det tidigare förfaringssättet, enligt vilket ackord fastställdes så, att de avsågo att vid *normal arbetsprestation* lämna en dagsinkomst överensstämmande med den för orten fastställda reservarbetslönen. Enligt utskottets förmenande synes det uppenbart stridande mot direktiven, att den *genomsnittliga* dagsförtjänsten stadigvarande utvisar betydande överskott. Man måste nämligen utgå ifrån, att motsvarighet föreligger mellan normal arbetsprestation och genomsnittsförtjänsten under en längre tidrymd. Då utskottet sålunda anser, att de år 1933 givna direktiven icke tillämpats på sätt som åsyftats, finner utskottet det nödigt med en förklaring från riksdagen, att ackorden måtte sättas så, att den genomsnittliga dagsförtjänsten håller sig omkring den fastställda reservarbetslönen.

Av det anförda framgår, att utskottet avstyrker bifall till motionerna II: 599 och II: 619.

Statsbidrag till statliga reservarbeten.

Enligt Kungl. Maj:ts — — — tillkomma Kungl. Maj:t.

Förslaget om borttagande av den nuvarande maximeringen av statsbidraget till 3 kronor, för varje arbetare och arbetsdag räknat, har utskottet med hänsyn till den ändring av grunderna för reservarbetslönernas fastställande, som utskottet i det föregående förordat, icke ansett sig kunna tillstyrka.

Genom vad — — — anses besvarad.

Arbetslöshetskommissionens kontroll.

Under åberopande — — — rådgivande verksamhet.

Vad härefter angår frågan om skyldighet för arbetslöshetskommissionen att i samband med prövning av fråga om statsbidrag tillse att av kommun även utan statsunderstöd bedriven hjälpverksamhet anordnas på sätt, som överensstämmer med de i hjälpkungörelsen lämnade anvisningarna, får utskottet erinra, att, i enlighet med hemställan av 1933 års riksdag, Kungl. Maj:t igångsatt utredning beträffande omfattningen av kommunernas lagliga rätt att lämna arbetslöshetshjälp utan fattigvårds karaktär samt om behovet och lämpligheten av laglig reglering av kommunernas verksamhet för arbetslöshetens bekämpande. Denna utredning är ännu icke slutförd. Jämlikt 37 och 42 §§ i hjälpkungörelsen har arbetslöshetskommissionen att vid prövning av fråga om statsbidrag taga hänsyn till, bland annat, utsträckningen och ändamålsenligheten av de åtgärder, som i vederbörande kommun vidtagits för arbetslöshetens bekämpande och sålunda jämväl till sådana, som vidtagits utan statsbidrag. Härigenom har arbetslöshetskommissionen tillfälle att utöva sådan kontroll, som i motionerna avses.

Dagunderstöds maximibelopp.

Vad i — — — böra tillstyrka.

Vidare får utskottet av skäl, som närmare framgå av motionerna I: 352 och II: 616, förorda bifall till de i nämnda motioner framlagda, nyss återgivna förslagen.

Motionen II: 400 — — — icke böra föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.»

Samma reservanter hava ansett sig böra framhålla, att enligt deras mening utskottet bort i sitt utlåtande närmare angiva de riktlinjer, vilka arbetslöshetskommissionen skulle hava att följa vid uppkommande konfliktsituationer (jfr uttalandet under rubriken »Erbjudet arbetes lämplighet»).

2) av herrar *Lindblad*, *Nilsson* i Malmö, *Oscar Olsson*, *Asplund*, *Wallen*, *Anderson* i Råstock, *Jansson* i Falun, *Törnkvist* i Karlskrona, *Andersson* i Höör, *Jonsson* i Eskilstuna och *Norsell*, vilka ansett, att utskottets utlåtande under nedanstående rubriker bort hava följande lydelse:

»Familjeförsörjare.

På de av departementschefen i statsrådsprotokollet angivna skälen tillstyrker utskottet, att familjeförsörjarbegreppet för arbetslöshetshjälpens vidkommande utformas i enlighet med det i propositionen framlagda förslaget.

Statsbidrag till understödsverksamhet.

Under hänvisning till vad utskottet i det föregående anfört i fråga om familjeförsörjarbegreppet tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag, att maximalbeloppet 1 krona 50 öre per dag må utgå ej blott för man och hustru tillhoppa utan även till ensam person, som är att betrakta såsom familjeförsörjare i förhållande till kvinna, vilken har gemensam bostad med och sköter hushållet åt honom, eller som lever i gemensamt bo med och huvudsakligen underhåller föräldrar eller adoptant.

I enlighet med — — — — — Kungl. Maj:t.»

3) av herrar *Nilsson* i Gränebo, *Asplund*, *Svensson* i Grönvik och *Jonsson* i Eskilstuna, som ansett, att i yttrandet under rubriken »Arbetslinjen» sista stycket bort utgå;

4) av herrar *Svensson* i Kompersmåla, *Jonsson* i Lycksele, *Nylander*, *Jeppsson* och *Olsson* i Staxäng, som ansett, att utskottets utlåtande under rubriken »Urval av arbeten» bort hava följande lydelse:

»De i motionen II: 185 anförda synpunkterna beträffande vissa torrlägningsföretags lämplighet som reservarbeten finner utskottet beaktansvärda. Den omständigheten att riksdagen i arbetslöshetssyfte beviljat särskilt anslag till torrlägningsarbeten bör lika litet som i fråga om vägbyggnaderna utesluta deras igångsättning som reservarbeten.

Tvivel utan finnes i olika delar av landet, där arbetslösheten är som störst och i skattehänseende synnerligen betungande, tillgång på dylika torrlägningsföretag, som äro väl lämpade som sysselsättning åt arbetslösa. Att de ej hittills kommit till utförande har ofta berott på vederbörande jordbrukares svaga ekonomiska ställning. En dylik utvidgning av arbetsanskaffningsprogrammet synes för det allmänna i många fall vara gagneligare än det alljämt i stor utsträckning anlitate kontantunderstödssystemet. Denna utvidgning av programmet bör givetvis ej komma till användning, därest tillgång på andra lämpligare reservarbeten är tillfinnandes och där ifrågasatta torrlägningsföretag på annat sätt synas kunna komma till utförande.»

5) av herr *Hamrin*, som icke kunnat ansluta sig till det av utskottet gjorda allmänna uttalandet.